

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

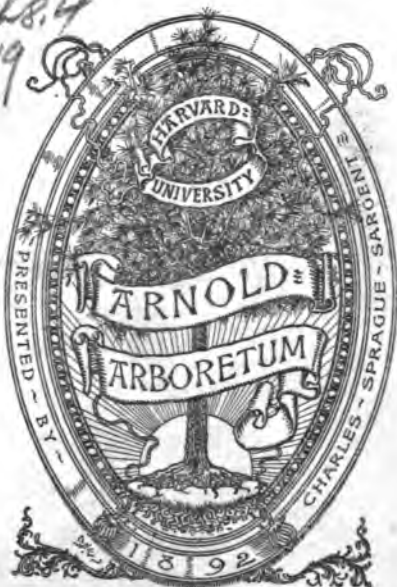
LIBRARY
ARNOLD
ARBORETUM

3 2044 106 330 756

Fl
4/3
Sch. 4
1819

4978 177
12

44

PRODROMI
FLORAE
STARGARDIENSIS
SUPPLEMENTUM PRIMUM.

ADJECTIS OBSERVATIONIBUS

AUCTORE

CAROL. FRIEDER. SCHULTZ,

MEDIC. ET CHIRURG. DOCTORE S. MAGN. DUCI
MEGAPOL. STRELITZENS. A CONSIL. AULIC.
SOCIET. PHYS. MEGAPOL. BOTAN. RATISBON.
NATUR. CURIOS. HALENS. SODAL. ET A
LITTER. JUNCT.

NEOBRANDENBURGI,
SUMTIBUS AUCTORIS
MDCCCXIX.

Sept. 1908.

18616

1878
17

L e c t u r i s.

Quo largiore humanitate ac indulgentia in dijudicando Prodromo florae Stargardiensis usi sunt amici botanophili, quin summi botanici, eo magis ex meis officiis putavi errores hic illic commissos pro viribus emendare opusculumque istud in dies locupletius perfectiusque reddere, quantum quidem alia gravioraque officia concesserint. Inprimis autem cordi mihi fuit in plantas florulae nostrae dubias, sint hae diagnosi incertae vel indigenatu ambiguae, diligentius inquirere easque curatius examinare, ut illas, si varietates modo cognitae fuerint, ad suas species reducerem, has autem e flora plane relegarem, et ita catalogum meum, vel detrahendo castigandoque augerem. Ditavi tamen eum quoque centuria sesquialtera plantarum nuperius detecta-

rum quae numeris insignitae quarumque non nullae novae mihi visae sunt, quas heic humano botanicorum iudicio submitto. Species porro, quae ex Recentiorum observationibus aliis generibus adnumerandae sunt, ad haec reduxi earumque diagnoses tam alienis quam propriis verbis concinnare studui, ut sic ad cognitionem earum promovendam quidquid sit conferrem.

Equidem ex algarum, lichenum atque fungorum familiis collecta jam asservo haud levia, quae vero, cum ea perlustrandi curatiusque nunc iterum investigandi otium a gravioribus negotiis non concessum sit, alteri supplemento relinquere coactus sum.

Grato animo demum me puto devinctum patriae botanophilis, qui plantas nonnullas partim haud vulgares humaniter mecum communicant: sunt Viri amicissimi ab Oertzen et a Kamptz; Clarissimi Doctores Brückner pater et filius, et b. Blandowius, praematura morte nobis ereptus. Viri amicissimi ac celeberrimi, Link, Siemsen et Ditmar, ante aliquot abhinc annos provinciam nostram permeantes species quoque nonnullas nitidissimas invenerunt mecumque be-

nevole communicavere, et Summus Sprengelius denique aliquot plantis ante plures annos sibi obviis catalogum meum condecorare haud indignatus est.

Collecta haecce suis locis rite adnotavi, honeste conservans cuique suum; sunt autem numero perpauca, et vere dolendum est quod dulcissimae Chloridis cultus in patria nimium neglectus sit; ipse ab eo gravioribus negotiis saepissime revocatus, solus floram nostram, utut parvam, exhaustire nequeo, quae, quoad plantas cryptogamicas, aliis floris multum extensioribus palmam minime concedit. Si enim Illustr. Swartz, qui pro! dolor in scientiae detrimentum et cultorum suorum moestitiam mortem obiit, in prooemio ad nitidum opusculum (Dispos. method. musc. frond. Suec.) vix reperiri ait terram muscorum adeo feracem quam Suecia sua, id certe meliori jure de parvula nostra provincia dici potest, quae, quamvis vasti et muscis prae aliis opportuni regni Suecici vix tricesimam partem efficiat, jam totidem muscos frondosos exhibet quot in opere laudato immortalis Vir enumeravit.

Quod reliquum est, monendum habeo,

me minime *Oxalidem corniculatam* cum *stricta*, nec *Lecideam rosellam* cum *Tubercularia rosea* confudisse, quod suspicatus est Criticus (Neue Leipz. Litter. Zeitung April 1806.) *O. corniculata* nobis omnino indigena et in hortis nostris suburbanis herba difficile *exstinguenda* - *stricta* autem florae omnino *exsul* habenda est; *Lecidea rosella* vero, organica sua nitidaque fabricatione conspicua, cum corpore amorpho conglobato, quale est *Tubercularia rosea*, me censente, vix unquam potest confundi.

Dabam Neobrandenburgi

Calend. Mart. MDCCCXIX.

C. F. Schultz.

Classis I.

MONANDRIA.

PRODROM. FLOR. STARGARDIENS.

Ad No. 2 — 5. Callitriche. Omnes hucusque notas hujus generis species Willdenowius (Enum. Hort. bot. Berol.) praeceuntibus Hudsono et Smithio (Flor. britan.) in unam speciem sub Callitr. aquatica conjunxit; jam autem Wahlenbergius (Flor. Lappon.) Callitr. autumnalem restituit propriamque speciem vindicavit, et jure quidem optimo. *C. verna* L., intermedia Hoffm. et cespitosa mea in eo conveniunt ut folia varia, inferiora decolora tenuia membranacea, saepe linearia, apice bifida, uninervia, superiora vero subcarnosa glaucescentia, plus minus ovalia seu spathulata apice integra triplinervia sint, et capsulae seminiferae obtuse marginatae. Nervus in foliorum superiorum attenuata basi quoque simplex quidem est, at medium versus duos ramos emittit qui non petunt marginem sed eum concomitantes ante folii apicem convergendo anastomosant et ita figuram ovalem, ellipticam, oblongamve, nervo medio recto bipartitam efficiunt, prout folium magis minusve dilatatum fuerit. — *C. autumnalis* vero foliis gaudet omnibus aequalibus tenuissimis membranaceis laete viridibus subpellucidis lanceolato-linearibus uninerviis apice emarginato-bifidis et capsulis margine membranaceis. Retineamus itaque *C. vernam* et autumnalem Linnæi easque sic definiamus:

A

Callitriche verna L. foliis variis, supremis ovalibus triplinerviis apice integris, fructibus obtuse marginatis.

α. foliis plurimis ovalibus, l. spathulatis triplinerviis apice integris. (*C. verna* L. et Autorum plurimum).

β. foliis inferioribus linearibus uninerviis apice bifidis, supremis confertis ovalibus triplinerviis apice integris. (*C. intermedia* Schkuhr. Hoffm.

γ. foliis lineari-lanceolatis uninerviis, supremis oblongis triplinerviis, omnibus apice integris. (*C. minima* Hopp. cespitosa Schultz.)

Omnes hae varietates aquis pigris coenosis delectantur et mire ludentes altera in alteram transit; ulterior saepius extra aquam in terra limosa vivit.

Callitriche autumnalis L. foliis aequalibus lanceolato-linearibus uninerviis apice emarginato-bifidis, fructibus margine membranaceis.

Habitat in aquis limpidis. — ad pag. Eichhorst am Rande des See's hinter dem Hofgarten. Aug.

Hujus indolis planta vero haud ita vulgaris videtur ac vulgo credunt; plus una vice enim *C. intermediae* mera varietas tenuior pro autumnali mihi venditata est et in pluribus plantarum collectionibus frustra eam quaesivi; liceat ideo plantulam, qualem flora nostra exhibet, paucis delineare. — Radices fibrosi albidi; caules debiles confertissimi ramosi, ramis alternis radicibusque axillaribus densissime implexi tetragoni suberecti; folia cruciatim opposita connata lineari-lanceolata, (i. e. basi latiora quam apice; inversa ratio obtinet in praecedentibus) patentia; suprema reliquis simillima, modo confertiora, sed non in rosulam congesta; fructus creberrimi axillares subsessiles, respectu praecedentium magni membranacei, capsulae nimirum semina laxè circumdantes marginem inanem membranaceum relinquunt. Inflorescentiam observare mihi non licuit; Linnaeus plantae flores hermaphroditos — Rothius monoicos adscribit; cum vero specimina mea a basi fere ad apicem fructibus onusta sint, censeo Linnaeum

rectius vidisse; *C. verna* autem cum suis varietatibus omnino monoica est. Caeterum si Rothius (Fl. german.) fructus pedunculatos et folia superiora in rosulam congesta inferioribus paulo latiora describit, vereor ne Celeberr. Vir meram varietatem attenuatam *C. intermediae*, quod et mihi olim accidit, pro autumnali habuerit.

DIANDRIA.

Ad No. 8. *Veronica maritima* qua talis delenda est, perperam hanc uti plurimi Floristae germanici confudi cum

Veronica longifolia L. foliis oppositis ternis quaternisve cordato-lanceolatis acuminatis duplicato-serratis cauleque pubescenti-tomentosis Schrader. flor. germ. 1. p. 18. Planta adhuc e rarioribus nostris est nec nisi in memorato loco mihi occurrit.

Ad No. 15. *Veronica Teucrium* β . major e Schradero est *Veronica latifolia* L. foliis sessilibus subcordato-ovatis obtusis serratis, calycibus quinquepartitis, caule adscendente. Schrad. l. c. p. 35.

β . minor. *Veronica Teucrium* L. — Utraque varietas occurrit calyce quadripartito, et promiscue cum β . specimina legi foliis oblongo-lanceolatis basi attenuatis subpetiolatis, quae non male respondent descriptioni *V. dentatae* Schmidtii, at neutiquam specie differunt. Huc quoque pertinet *V. prostrata* Wredow (Öekon. techn. flora Mecklenb. 1. p. 17.

Ad No. 13. *Veronica Anagallis* β . *latifolia*, foliis ovato-oblongis obtusiusculis remote dentatis. — in paludosis prope Neobrandenburg.

Ad No. 27. *Salvia pratensis* variat caule tripedali et altiore, foliis ultrapedalibus profunde inciso-serratis. — in sylvaticis, prope Neobr. im Ihlenfeld. Holz. Aug.

TRIANDRIA.

Ad No. 30. *Valeriana officinalis* L. β . foliolis angustioribus acutioribus radice gravius olente. Schrad. l. c. p. 85. — in graminosis elatioribus passim. Jul.

Ad No. 31. 32. *Valeriana olitoria* et *dentata* cum reliquis valerianellis proprium genus *Fedia* constituunt, cujus characterem et specierum descriptiones vid. Schrader. l. c. p. 94.

Ad No. 34. *Schoenus Mariscus* est *Cladium germanicum* Brown. culmo tereti corymbis confertis, floribus fasciculatis. Schrad. l. c. p. 75. — Copiosissime quoque ad pag. Brunn in pratis turfosis asperis occurrit. Jul. Aug.

Ad No. 35. *Schoenus nigricans* L. β . *Schoenus ferrugineus*, culmo tereti, spiculis geminis, involucri valvula exteriori spiculas aequante. Schrad. l. c. p. 115.

Nobiliss. ab Oertzen in terra sua Brunn *Schoenum fuscum* copiose invenit et numerosas varietates mecum perquisivit quae transitum hujus in *S. ferrugineum* luculenter demonstrant; in eodem loco natali specimina robusta ultrapedalia spiculis plurimis fasciculatis et valvula exteriori spiculas longe superante donata (*S. fuscum*) cum gracilioribus vix semipedalibus, spiculis geminis vel solitariis et valvula exteriori his aequali vel breviori instructis (*S. ferrugineus*) promiscue occurrunt, ita quidem ut limites certi nullo modo inveniantur; nunc semper glabras nec setulis obsitas vidi.

Ad No. 36. *Schoenus albus* est

Rhynchospora alba Vahl. culmo trigono, foliis linearibus cernatis, fasciculis terminalibus subcorymbosis involucrum aequantibus, stigmatibus stylo longioribus. Schrad. l. c. p. 111. (Schoen. alb.)

Ad No. 39. *Cyperus virescens* deletur; est, uti suspicatus sum, mera varietas *C. fusci*.

Ad No. 40. *Scirpus palustris*;

β . spica pollicari cylindrica, culmo compressiusculo ultrabipedali, cujus mentionem fecit Willdenowius (Enum. h. bot. Berol.) copiose prostat in fodinis turfaccis prope pag. Ballin.

Ad No. 42. *Scirpus Boeothrion* Ehrh. culmo tereti, vaginis aphyllis, spica nuda, glumis obtusis stigmatibus tribus. Schrad. l. c. p. 125. — prope Friedland am Landgraben frequentius occurrit, et a Celeberr. Sprengel ibidem lectus est. Jul.

1. *Scirpus cespitosus* L.

Sc. culmo tereti, vaginis in rudimentum folii desinentibus, spica involucro diphylo inclusa, stigmatibus tribus. Schrad. l. c. p. 123.

α . vulgaris, culmo 4 — 6 — unciali rigido.

β . nemorosus, culmo ultrapedali debili.

Habitat in pratis paludosis turfosis frequens; β . in palustribus sylvatic. elatior. am Stargard. und Trossenb. Berg. Jun. Jul.

Ad No. 44. *Scirpus lacustris* L. β . medius Schrad. loc. cit. p. 134. in fossis turfosis, prope Neobrandenb. auf der Kuhweide. Jun.

2. *Eriophorum triquetrum* Hopp.

E. culmis trigonis, foliis triquetris, pedunculis scabris. Schrad. l. c. p. 152.

Habitat in paludibus turfosis profundiss. rarissime ad pag. Jatzke in dem Bruch neben der Eichhorst. Pfarrwiese. Majo.

Ad No. 49. *Eriophorum angustifolium* β . majus, culmis bipedalibus, foliis latioribus rigidis involutis longissimis, spiculis 4 — 6. occurrit in

pratis asperis prope Neobrandenb. hinter der Kuhweide.

Ad No. 51. *Phalaris phleoides* est

Phleum Boehmeri Wibel. panicula subspicata cylindracea, glumis calycinis lanceolatis obtusis submucronatis scabriusculis. Schrad. l. c. p. 186.

Ad No. 57. *Phleum nodosum* est mera varietas *Phl pratensis* e solo steriliori nata.

Ad No. 62. 63. *Agrostis vinealis* Roth et stolonifera qua varietates ad *A. albam* Schrad. l. c. p. 200. reducendae sunt; ulteriorem cum plurimis Floristis male intellexi; vera Linneana stirps, alpicola, in depressis Germaniae pfovinciis nullibi lecta est.

3. *Trichodium caninum* Michaux.

T. paniculae ramis dichotomis hispidulis, ramulis divergentibus flexuosis, calycibus acutis, arista dorsali infra medium proveniente. Schrad. l. c. p. 198.

α. floribus purpurascentibus.

β. floribus stramineis.

Habitat in pratis turfosis dumetosis frequens. — ad pag. Ballin et Eichhorst utraque varietas promiscue provenit. Jul. Aug.

Ad No. 76. *Poa angustifolia* jam varietas *P. pratensis* confirmata est; alia var. *Poa humilis* Ehrh. in pratis ad fossarum margines occurrit. Jul. Aug.

Ad No. 82. *Poa distans* e flora nostra releganda est.

4. *Poa serotina* Ehrh.

P. panicula aequali diffusa, spiculis ovato lanceolatis subquinquefloris flosculis basi villo connexis obsolete quinquenervibus, culmo vaginisque scabriusculis, ligula brevi, radice subrepente. Schrad. l. c. p. 299.

P. palustris Timm. (flor. Megapol. Swerinens.)

β. major, culmis ultrabipedalibus, spiculis novemfloris.

Habitat in pascuis, pratis, collibus sylvaticis frequens β . in paludosis prope Neobrandenb. auf den Wiesen hinter der Kuhweide. Jul. Aug.

5. *Poa bulbosa* L.

P. panicula aequali diffusa, spiculis ovatis subquinquefloris, flosculis basi villo connexis, culmo fasciculisque foliorum bulbosis, radice fibrosa.

Schrad. l. c. p. 294.

β . floribus viviparis.

Habitat in collibus graminosis rarius. — prope Neobr. vor der Krappmühle rechts am Wege, Majo; β . multo frequentior.

Ad No. 83. *Poa cristata* nunc iterum *Airae* generi accensetur.

Ad No. 92. *Festuca fluitans* est

Poa fluitans Scopol. panicula secunda divaricata, spiculis linearibus adpressis 7 — 11-floris, flosculis obtusis liberis 7-nerviis, radice repente.

Schrad. l. c. p. 280.

Ad No. 90. *Festuca decumbens* est

Poa decumbens Smith. panicula subsimplici contracta pauciflora, spiculis oblongo-ovatis 3 — 4-floris, calyce flosculos subaequante. Schrad. l. c. p. 305.

Ad No. 87. *Festuca ovina* β . villosa Schrad. l. c. p. 302. haud rara est in collibus apricis.

Ad No. 89. *Festuca nemorum* est

Festuca duriuscula L. panicula patente, flosculis arista longioribus, radice fibrosa. Schrad. l. c. p. 323.

6. *Festuca pratensis* Smith.

F. panicula patente ramosa, spiculis linearibus muticis multifloris, foliis linearibus, radice fibrosa.

Schrad. l. c. p. 332.

Habitat in pratis tam depressis quam elatioribus frequens. Jun. Jul.

Ad No. 91. *Festuca elatior* L. — emenduntur diagnosis et synonyma e Schrad. l. c. p. 433.

7. *Bromus commutatus* Schrader.

B. panicula apice nutante, spiculis lanceolatis compressis nudis, flosculis imbricatis, aristis rectis gluma longioribus, foliis villosis. Schrad. l. c. p. 353.

Habitat in pratis sylvestr. infrequens. — prope Neobrandenburg. am neuen Weg links im Bruch. Jul.

Ad No. 111. *Lolium perenne*. β . *Lolium tenue* Schrad. l. c. p. 397. ad agrorum margines et inter segetes passim. — auf dem Zirzow'schen Felde am Wege nach Woggersin.

Ad No. 113. *Elymus caninus* est *Triticum caninum* Hudson. glumis calycinis brevius aristatis trinerviis subquinquefloris, flosculis aristatis, radice fibrosa perenni. Schrad. l. c. p. 389.

TETRANDRIA.

8. *Asperula arvensis* L.

A. foliis senis, floribus terminalibus sessilibus aggregatis. L. Spec. plantar. ed. Willd. 1. p. 576.

Habitat in campis arenosis passim aestate. — prope Mirow legit Nobiliss. a Kamptz.

9. *Asperula cynanchica* L.

A. foliis quaternis linearibus, superioribus oppositis, floribus quadrifidis, caule erecto. L. Sp. pl. ed. W. 1. p. 579.

Habitat in collibus arenosis infrequens. Jun. — ad pag. Prillwitz.

Ad No. 118. *Dipsacus pilosus* copiose crescit prope Stargard bei dem alten Schloß.

10. *Galium boreale* L.

G. foliis quaternis lanceolatis trinerviis glabris, caule erecto, seminibus hispidis. L. ed. W. 1. p. 595.

Habitat in palustribus sylvatic. passim. — prope Neobrand. im Brüderbruch; et prope Friedland legit Celeberr. Sprengel. Jul. Aug.

Ad No. 130. *Plantago major*. γ. *P. latifolia* rosea, floribus quasi in spicam dispositis. L. ed. W. 1 c. provenit in hortis et agris fertilioribus — prope Mirow. a Kamptz.

Ad No. 141. *Potamogeton lucens* β. rotundifolius, foliis ellipticis utrinque rotundatis apice brevissime mucronatis. — prope Neobrandenb. im Tollensee und dem Oberbach.

Haecce varietas Nonnullis propria et a *P. luc.* diversa species visa est; at in eodem individuo utriusque formae folia inveni. *P. lucens* more plurium plantar. aquaticar. mire ludens foliis lanceolatis utrinque attenuatis, oblongis obtusiusculis ellipticis utrinque rotundatis vel basi attenuatis, hisque omnibus mox sessilibus, mox evidenter petiolatis occurrit; quo profundior est, quam inhabitat aqua, eo magis elongantur caules et folia.

11. *Potamogeton complanatus*. W.

P. foliis linearibus acutiusculis basi eglandulosis spica multiflora, caule compresso. Willdenow im Magaz. der Berlin. Gesellsch. naturf. fr. III. p. 297.

P. zosteraefolium Schumacher. Enum. pl. Fl. Soelland. p. 50.

P. Loesel Pruss. p. 206. t. 66.

Habitat in aquis stagnantibus rarius. — ad pag. Ballin in dem kleinen Teich hinter dem Hofgarten Jun. Jul.

P. compressus similis differt fol. obtusiuscul. basi biglandulosis, spica pauciflora; at tamen hujus specimina omni ratione majora et glandulis obsoletis, in fluvio prope Neobr. mihi obvia fuerunt quae quasi inter utrumque media.

Ad No. 145. 146. *Potamogeton pectinatus* et *marinus* a Smithio (Fl. britann.) et qui cum sequenti sunt identici habentur; bene! *P. marinus*

Fl. Stargard. tamēn a pectinato nonnihil recedit: caule gracillimo subsimplici, ramis, si adsunt, foliisque rarioribus tenuissimis flexuosis divaricatis, axillis distantibus, nec strictis rectis parallelis cauli approximatis; spica gracillima pauciflora, verticillis binis ternisque; quam varietatem lacustrem nominarem. — prope Neobr. im Tollensee. Jul.

12. *Sagina depressa* S.

S. caulibus adscendentibus, foliis subulatis mucronatis canaliculatis nudis, pedunculis calycibusque glanduloso-pubescentibus, foliolis calycinis oblongis.

Habitat in agris arenosis infrequens. — prope Neobrandenb. auf dem Broda'schen Felde gegen Belvedere. Jun. Jul.

Radix fibrosa alba; caules plures purpurascens sublignosi, vel toti prostrati, vel basi tantum depressi adscendentes, centrales erecti, nudi; folia subulata mucronata, infra convexa supra canaliculata basi membranacea connata nuda; pedunculi patentes et calyces glandulis stipitatis obiti; flores oblongi erecti corolla obsoleta, foliola calycina oblonga acutiuscula albo-marginata capsulam maturam subaequantia; semina angulata subcuneata fulva immarginata.

S. procumbens differt: glabritie omnium partium, caulibus magis herbaceis omnino decumbentibus saepe radicantibus, foliis lineari-lanceolatis, utrinque planis, floribus capsulisque nutantibus, foliolis calycinis subrotundis capsula dimidio brevioribus.

S. apetalae similior recedit: caulibus multo tenerioribus filiformibus strictis erectis; foliis duplo brevioribus basi ciliatis, pedunculis longioribus strictis erectis calycibusque nudis, floribus minoribus subglobosis, et foliolis calycinis ovatis obtusis, capsula dimidio brevioribus. — Autores quidem ad unum omnes Sag. apetalae caules pubescentes adscribunt, at in speciminibus Goettingae

lectis, quæ Mertensio meo debeo, præter fo-
liorum cilia nullam pubescentiam invenio.

PENTANDRIA.

15. *Myosotis cespitosa* S.

M. caule erecto ramoso, foliis lineari-lanceolatis obtusiusculis, calycibus patulis corollam subaequantibus, stylo brevissimo incluso.

Habitat in paludosis turfosis et in limosis inundatis passim. — ad pagum Ballin hinter dem Hofgarten, et prope Neobrandenb. am kleinen Jhlpol. Jun. Jul.

Radix fibrosa, caulis erectus pedalis et sesquipedalis, vel simplex superne ramosus, vel plerumque statim a basi ramosissimus, setis raris adpressis, uti integra planta, scabriusculus, rami erecti subcorymbosi; folia sessilia lineari-lanceolata obtusiuscula basi attenuata, quasi petiolata; racemi longissimi multiflori, calyces breviter pedicellati profunde quinquefidi, laciniis lanceolatis acutiusculis, tubo corollae longioribus patulis; corolla pallide caerulea parva, limbo laciniis calycinis incumbente, stylo calyce duplo brevior. — In terra limosa radix saepe caules numerosissimos protrudit, qui erecti, vel exteriores basi paulo depressi cespites densissimos efficiunt. — Cel. Schrader pro sua in me benevolentia specimen *Myosotidis* mecum communicavit, quæ uliginosa sibi audit, quæque ab hacce diversa videtur quantum quidem e sicco specimine judicare licet, caule glabro flaccidiore, floribus secundis.

Ad No. 150. *Myosotis arvensis* β . *sylvatica*, caule debili decumbente bipedali et longiore, foliis inferioribus spathulatis in petiolum longum attenuatis, superioribus oblongo-lanceolatis, pedicellis elongatis fere uncialibus rigidissimis. *M.*

intermedia Link Mspt. hujus loci videtur. —
In sylvis atque dumetis prope Neobrandenb.
haud infrequens.

14. *Myosotis arenaria* Schrad. *myos.*

M. caulibus erectis ramosis strictis, foliis spathu-
lato-ellipticis obtusis, floribus subsecundis, caly-
cibus urceolatis erectis subsessilibus.

Habitat in campis arenosis inter segetes frequens.
Jul. Aug.

Hujus plantae, nobis minime rarae, specimen a
Schradero denominatum mihi missum est, et
tantae auctoritati innitens propriam speciem eam
declarare non haesitavi, quamquam *Myos. ar-*
vensi nimium affinis mihi videatur. Dijudicet
Illustr. Vir, an recte plantam delineaverim.

Ad No. 154. *Anchusa officinalis* β. foliis an-
gustioribus lineari-lanceolatis strigosis, corollis
albis, calycibus tubo corollae brevioribus. — in
sterilioribus inter segetes. rarius Julio.

Ad No. 173. *Campanula rotundifolia* occurrit
rarius, corollis niveis.

15. *Campanula bononiensis* L.

C. foliis subtus tomentosis radicalibus cordato-ova-
tis longe petiolatis, caulinis inferioribus sublyta-
tis subpetiolatis, superioribus ovato-lanceolatis
sessilibus, caule paniculato. L. Sp. pl. ed. W. 1.
p. 901.

Habitat in dumetis et sylvaticis haud infrequens —
ad pagos Lübbersdorf, Klein Nemerow et
Hinter der Krappmühle. Jul. Aug.

Variat panicula simplici, floribus solitariis subsecun-
dis et panicula ramosa floribus sparsis binis ter-
misve.

C. *ruthenica* M. Bieberst. (Fl. taur. caucas.)
quam e seminibus ex Hort. bot. Berol. colui, so-
lis segmentis calycinia canescentibus erectis, nec,
ut in priore, reflexis differt; folia, caulina infe-
riora itidem sublyrata vel petiolo alata sunt et
certe mera varietas est.

Ad No. 184. *Verbascum Thapsus* L. foliis decurrentibus crenulatis tomentosis, superioribus acutis, racemo spicato denso, corollae subrotatae laciniis oblongis obtusis, antheris subaequalibus. Schrad. Monograph. Verbasc. I. p. 17.

β. *sylvaticum*, caule elatiore 3-4-pedali, foliis tenuioribus subviridibus levissime tomentosis, corollis minoribus. — prope Neobrandenb. im Nemerow. Holz. Jul.

Haec varietas, quam cum aliis hujus generis speciebus ad Cel. Schrader transmissi, casu cum *V. Lychnit.* confusa et sic *Thapsi* synonymon facta est (Schrad. Monogr.) Confusi tamen modo fuere numeri nec ipsae plantae; verum *Verb. Lychnitis* in flora nostra minime rarum est.

16. *Verbascum thapsiforme* Schrad.

V. foliis decurrentibus crenulatis tomentosis, superioribus acuminatis, racemo spicato elongato, corollae laciniis obovatis rotundatis, antheris duabus oblongis. Schrad. l. c. 1. p. 21.

Habitat in collibus et agris sterilibus, praecedente multo frequentius. Jul. Septbr.

17. *Verbascum Phlomoides* L.

V. foliis crenatis tomentosis, radicalibus ellipticis, l. ovato-ellipticis petiolatis cuspidatis leviter decurrentibus, racemi fasciculis remotiusculis, antheris duabus oblongis. Schrad. l. c. 1. p. 29.

Habitat in ruderatis et incultis rarius. — prope Neobrandenb. hinter Belvedere. Aug.

18. *Verbascum collinum* Schrad.

V. foliis crenatis tomentosis, inferioribus elliptico-oblongis petiolatis, caulinis intermediis oblongo-lanceolatis acutiusculis basi attenuatis, superioribus oblongis acutis leviter decurrentibus, racemi fasciculis remotis, antheris aequalibus. Schrad. l. c. I. p. 35. t. 5. f. 1.

Variat caule humiliore, racemo simplicissimo, florum fasciculis remotis; et caule ultrabipedali,

racemo uno alterove ramulo instructo, fasciculis
florum densioribus. Corollae majores iis Verb.
nigri.

Habitat in ruderalis graminosis rarius. — prope
Neobr. α. auf dem Stadtwall, β. bei der Walk-
mühle. Jul. Aug.

19. *Verbascum ramigerum* Link.

V. foliis tenuissime tomentosis, radicalibus oblongo-
lanceolatis caulisque oblongis acutis duplicato-
crenatis semidecurrentibus, summis acuminatis, ra-
mis paniculatis, fasciculis remotis multifloris, an-
theris aequalibus. Schrad. l. c. I. p. 37. tab. 4.

Habitat in collibus dumetosis rarissime; senel tan-
tum occurrit mihi spectabilis haec planta prope
Stargard hinter dem Schloß. Aug.

Ad No. 185. *Verbascum Lychnitis* L. foliis cre-
natis supra nudis subtus canescenti-tomentosis,
radicalibus obovato lanceolatis in petiolum attenua-
tis caulinis inferioribus oblongo-lanceolatis pe-
tiolatis, superioribus lanceolatis acuminatis sessi-
libus, racemo paniculato virgato. — copiose ad
pagum Wittenhagen am Wege nach der Mey-
erey Tornowhof, et prope Neu-Strelitz.
Jul. Aug.

20. *Verbascum Moenchii* S.

V. foliis obtusiusculis subcrenatis subtus albo-to-
mentosis, radicalibus et caulinis inferioribus ob-
longis basi attenuatis petiolatis, superioribus cor-
datis acuminatis sessilibus, racemo paniculato.

V. *Lychnitis* β. Autorum plurium.

V. album Moench (Method. p. 447.) V. *Lychni-
tis* Smith (fl. britan.)

Habitat in collibus sterilioribus infrequens. — prope
Stargard am Schloßberg. Jul. Aug.

Non possum quin hancce plantam, quam Autorum
plurimi praecedentis varietatem declarant, pace
V. V. C. C. propriam speciem habeam; differt
enim ab illa statura minore at robustiore, foliis
latis obtusioribus subcoriaceis subtus saepe

niveo-tomentosis obsolete crenatis, basi integerimis, caulinis superioribus et floralibus cordato-acuminatis, racemo densiore sed ramis brevioribus, floribus duplo saltem majoribus, pedicellis calycibus capsulisque densissime lanatis, corollis minoribus constanter lacteis, exsiccatione semper roseis vel dilute purpureis, antheris croceis. V. *Lychnitis* contra foliis utitur tenui canescenti tomento subtus tectis, radicalibus obovato-lanceolatis cuneatis, evidentius praesertim basi crenatis caulinis valde acuminatis, supremis linearilanceolatis, paniculae ramis longissimis virgetis, corollis majoribus, constanter in vivo siccove statu flavis, antheris pallide luteis.

Ad No. 185. *Verbascum nigrum* L. variat rarius corollis albis. Aliam varietatem legi prope Stargard am Schloßberg, quae quasi in V. *Lychnit.* transit; caule 3-4-pedali, foliis lenissime subtus canescenti-tomentosis crenatis, radicalibus et caulinis inferioribus late ovatis in petiolum attenuatis minime cordatis, panicula ramosissima, ramis sesquipedalibus, calycibus albo-tomentosis, corollis speciosis flavis, staminibus tamen violaceis.

21. *Erythraea ramosissima* Persoon.

E. caule ramosissimo divaricato dichotomo, floribus ex dichotomia terminalibusque, calycibus ebracteatis, corollae tubo brevioribus, foliis inferioribus ovatis. Wallroth Ann. botanic. p. 35.

Habitat in pratis humidis passim. — ad pag. Gaartz an der Müritz. Aug. Amiciss. a Kamptz legit necumque communicavit.

Propria species sine dubio et ab *Erythraea Centaurium* Persoon (*Chironia Centaurium* Prodr. No. 191) distinctissima. Haud minus vero a nostra distinctam habeo *Erythraeam pulchellam* (*Chiron. pulchell.* Swartz.) in Duc. Megap. Swerinens. ad littora maris baltici frequentem, nostrae florum hucusque exulem; recedit caule simplicissimo unifloro, foliis caulinis

ovatis patentibus, calycibus tubo corollae duplo brevioribus et habitu toto multum teneriori.

Ad No. 194. *Evonymus europaeus* L.

β . *E. angustifolius*, ramis strictioribus foliis oblongo-lanceolatis longe acuminatis basi attenuatis tenuissime serratis. — in sylvaticis humidis prope Neobrandenburg. am Tollenhag. Berg et ad pag. klein Nemerow am Rande der Tollensee. Jun. Vix nisi varietas *E. europ.* est; folia in hoc frutice valde variant: primordialia l. juniora plerumque angustiora magisque acuminata, aetate proVectiora in latitudinem potius excrescunt et saepe subrotunda, basi subcordata evadunt; inflorescentia characteres distinctivos mihi nunquam praebuit.

22. *Ulmus suberosa* Ehrh.

U. foliis duplicato-serratis basi inaequalibus, floribus subsessilibus conglomeratis tetrandris, fructibus glabris, cortice ramulorum suberoso-alato. L. Sp. pl. ed. W. 1. p. 1324.

Habitat in sylvestribus infrequens. — prope Neobrand. am Tollensee hinter Belvedere. aestate.

Nostrae florum tantum est var. β . *fruticosa* Willd. ideoque florentem nondum legi; folia hujus semper basi inaequalia vidi; singularis illa corticis degeneratio in ramis minoribus ramulisque tantum obvia in trunco et ramis majoribus nunquam invenitur.

Ad No. 223. *Gentiana germanica* Willd. a G.

Amarella L. certe non diversa est; specimina elatiora cum humilioribus promiscue legi et tunc internodiis in illis ramos breviores et corollae lacinias angustiores lanceolatas observavi, in his omnia se habent ratione inversa.

Plantarum umbelliferarum genera omnia emendanda sunt e praestantissimo Summi Sprengelii opere: plantar. umbellif. denuo disponendar. prodromus. Hal. 1813.

Ad.

Ad No. 234. *Heracleum Sphondylium* L. Quam hic memoravi var. *angustifolium*, specie distinguere non valeo; Willdenowius quidem propriam speciem declaravit. (*Heracl. flavescens* W. Spec. pl. I. p. 1421.) at in meis speciminibus limites certos frustra quaesivi.

Ad No. 243. *Cicuta virosa* β . var. *stricta* caule simplicissimo erecto stricto, foliis erectis, foliolis tenuissimis linearibus, umbellis planis, radice fibrosa. — in turfosis paludosis ad pag. Eichhorst auf der Pfarrwiese et prope Neobr. hinter der Kuhweide. Jul. Aug.

Ad No. 252 et 254. *Pimpinella magna* W. et dissecta Retz. — Amiciss. Treviranus (Obs. botan.) priorem *P. Saxifragae* varietatem declarat, et sane me sibi plane consentientem habet; pro soli diversitate tot specimina intermedia occurrunt ut limites omnino evanescant. At vero nec *P. dissectam* amplius distinguo, quae certo *Saxifragae* magis adhuc cognata est quam magna, id quod exemplaribus instructivis comprobare possum. Recte itaque Smithius egit (*Fl. britan.*) dum *P. Saxifragam* subpubescentem designavit et *dissectam* varietatis lege ei associavit.

23. *Corrigiola littoralis* L.

C. floribus pedunculatis, calycibus margine membranaceis. L. Sp. pl. ed. W. I. p. 1506.

Habitat in arenosis rarius. — prope Neustrelitz ad pag. Langhagen. aestate. a Kamptz.

Ad No. 262. *Statice Armeria* est

Armeria vulgaris W., scapo tereti glabro, calycis communis foliolis exterioribus acutis, foliis linearibus planis obtusis. Willd. Enum. hort. bot. Berol. p. 333.

24. *Drosera anglica* Smith.

D. scapis erectis, foliis obverse lanceolatis, stigmatibus clavatis. Roemer in Smith *fl. britan.* I. p. 347.

B

Habitat in paludosis turfosis exsiccatis raro. — ad pag. Krumbek in dem Bruch hinter dem Hofgarten. Aug.

Dr. longifolia differt scapis adscendentibus, foliis ovalibus, stigmatibus emarginatis, et statura triplo minore.

HEXANDRIA.

Ad No. 268. *Allium carinatum* est

Allium arenarium L. caule planifolio bulbifero, vaginis teretibus, spatha mutica, staminibus tricuspidatis. L. Sp. pl. ed. W. II. 69. — frequentius habui ad pag. klein Nemerow im Hofgarten.

25. *Allium oleraceum* L.

A. caule teretifolio bulbifero, foliis scabris canaliculatis subtus sulcatis, staminibus simplicibus Smith britan. I. 358.

Habitat inter segetes inque collibus arenosis. — prope Neobr. am Trollehag. (et Stargard. Berg. infrequens. Jul. Aug.)

Ad No. 270. *Ornithogalum luteum* L. folio radicali solitario lineari plano, floralibus pluribus, pedunculis simplicibus subumbellatis, petalis acutiusculis glabris, bulbis aggregatis. Willd. Enum. H. b. Berol. p. 368.

β. geniculatum; scapo folioso geniculato, folio caulino unico in axilla bulbillum ferente patentissimo. — in sylvis depressis, prope Neobr. im Nemerow. Holz. Majo.

26. *Ornithogalum sylvaticum* Persoon.

O. folio radicali lineari-lanceolato solitario plano, floralibus binis, pedunculis simplicibus subumbellatis, petalis obtusis glabris, bulbo solitario. Willd. L. c. p. 368.

Habitat in graminosis frequens. Neobrandenburgi auf den Stadtwällen. Aprile.

Ad No. 271. *Ornithogalum minimum* est.

Ornithogalum villosum Marsch. Bieberst. (Fl. Tauric. Caucas. 1. p. 274.) foliis radicalibus geminis, floralibus imis oppositis, pedunculis ramosis corymbosis petalisque hirsutis. Willd. Enum. p. 368. — copiose obvium prope Neobri. vordem Nemérow. Holz.

27. *Ornithogalum nutans*. L.

O floribus secundis pendulis, filamentis latissimis campanulatis. Sprengel. L. Sp. pl. ed. W. II. p. 125.

Habitat in graminosis, hortis pinguioribus. — prope Wolfshagen, et ad pagum Prillwitz im Schloßgarten rarius. Majo. Jun.

28. *Anthericum Liliago*. L.

A. foliis corollisque planis, scapo simplicissimo, pistillo declinato. L. Sp. pl. ed. W. II. 141.

Habitat in pinetis sylvestribus passim. — ad pagos Weitin et Wulkensin. Jul. Dr. Brückner fil.

29. *Anthericum ramosum*. L.

A. foliis corollisque planis, scapo ramoso, pistillo recto. L. Sp. pl. ed. W. II. 138.

Habitat in sylvis nemorosis infrequens. — prope Friedland-im Ramelow. Holz. Jun.

Ad No. 282. 283. *Juncus articulatus* et *sylvaticus* inde a Linnaei temporibus miro modo hallucinationibus ansam praebuerunt, cum mox diagnoses mox synonyma confusa fuerint: (vid. L. Sp. pl. ed. Willd. Roth fl. germ. Smith britan. Schultz Stargard. rel.) Solus Ehrhartus species rite eruit atque delineavit; aptius itaque videtur ejus denominationes atque diagnoses adhibere ut harum specierum commutationibus demum fines terminique constituentur.

Juncus acutiflorus Ehrh. radice repente, culmis erectis foliolis calycinis acuminatis aequalibus J. articulatus fl. Starg. Ehrh. Gram. No. 66.

B 2

30. *Juncus lampocarpus* Ehrh.

J. radice fibrosa, culmis adscendentibus, foliolis calycinis inaequalibus, interioribus obtusis membranaceis. Ehrh. Gram. No. 126.

Habitat praecedente frequentior in pratis humidis.

Jul. prope Neobrandenb. auf allen Wiesen.

Juncus obtusiflorus Ehrh. radice repente, culmis erectis, foliolis calycinis obtusis aequalibus.

Ehrh. Gram. No. 76.

J. sylvaticus fl. Stargard. — Synonyma ma-

xime confusa extricare meum non est, et partim

omnino fieri nequit; nam Linnaeus et Smi-

thius *J.* obtusiflorum ab acutifl. specie non dis-

tinguunt; Rothius *J.* lampocarp. non agnovit

et foliola calycina neglexit; Willdenowii de-

num aliorumque diagnoses partim huic, partim illi

competunt: sic *J.* articulato culmum adscenden-

tem attribuunt simulque petala (foliol. calyc.) ob-

tusa, quae *J.* sylvatico potius competunt, qui

vero pro sua parte culmo erecto, gardet nec ad-

scendente. Sufficit mihi plantas florulae nostrae

rite perquirere et diligenter designare.

31. *Juncus Tenageja* L.

J. radice fibrosa culmis erectis dichotomis, foliis solitariis sessilibus, foliolis calycinis ovatis acutis, capsula subglobosa.

Habitat in limosis inundatis rarius. — prope Neo-

brandenb. Rande des kleinen Ihlpols. Jul.

Aug. 1811. In dem Gebüsch am Trolden-hagen. Berg.

Ad No. 289. *Berberis vulgaris* satis frequens

crescit in dem Gebüsch am Trolden-hagen. Berg.

Ad No. 293. *Rumex Nemolapathum*. — Cel-

Sprengel (Fl. Halens.) hanc speciem *R. crisp* i

varietatem declarat, at, pace Summi Viri, utram-

que bene distinctam habeo; priorem nimirum

statura minore vix 3-pedali, habitu squarroso,

ramis foliisque divaricatis, subplanis crenulatis,

valvulis oblongis graniferis, granulo gibbo re-

l. spectu rubularum maximo; posteriorem contra:

caule rectiore, 6-pedali, strictiore, ramis folisque

erectis, margine undulato - crispis, valvulis cordato-ovatis, granulo respectu minore.

Ad No. 291. *Rumex Hydrolapathum* Huds. floribus hermaphroditis, foliis lanceolatis acuminatis basi in petiolum decurrentibus, valvulis ovatis subintegerrimis graniferis.

32. *Rumex aquaticus* L.

R. floribus hermaphroditis, valvulis cordatis subintegerrimis nudis, foliis radicalibus cordatis obtusis.

R. aquaticus L. Sp. pl. ed. W. II. 255.

Habitat in pratis spongiosis paludosis frequens. — prope Neobrandenb. im Stargard. und Brüderbruch. Jul. Aug.

Equidem haud concipio quo fato distinctissima haec planta recentiore tempore tantis nebulis tenebrisque obruta fuerit. Antiquiores botanici, ni fallor, ad ultiores Specierum plantar. editores usque plantam rite distinxerunt, Willdenowio non excepto; siquidem recte eam in subdivisione — valvulis granulo destitutis — collocaverit. Nuperius tamen Smith (Fl. britan.) et cum eo Sprengelius noster (Fl. Halens.) *R. aquaticum Hydrolapathi* varietatem declaravit, quibus et Willdenowius (Enum. h. b. Berol.) demum adsensit, ita quidem ut *R. Hydrol.* speciem, *aquaticum* autem varietatem constituerit. Quaevis vero quantaque sit synonymorum confusio et ambiguitas, species ipsae certe distinctissimae habendae sunt quod ex mera diagnosi patet. Wahlenbergio quidem (Fl. Lappon.) non satis liquet „numne *R. aquatici* valvulae proveciori aetate granula acquirant;” at centena specimina perfecto maturitatis statu perquisivi, sed ne vestigium quidem granulorum unquam observavi. Forte subsequens species his erroribus ansam praebuit.

33. *Rumex heterophyllus* S.

R. floribus hermaphroditis, foliis radicalibus oblon-

gis acutis, basi obliquis ovatis cordatisve, valvulis cordatis dentatis graniferis.

R. acutus fl. Stargard. No. 295.

Habitat in pratis paludosis sylvestribus passim. — prope Neobrandenb. im Brüderbruch und im Werderbruch. Jul. Aug.

Rumex acutus L. est planta difficillima; viros experientissimos de vera Linnaeana stirpe jam video dissentientes, dum alii *R. nemolapathum* Ehrh., alii *R. obtusifolii* varietatem, iterumque alii *R. nemorosum* Schrad. pro illo habeant. (Trevirani obs. botan.) Quae cum ita sint, non veram Linnaeanam plantam me invenisse dubiamque extricasse amplius praetenderem, quamvis locus natalis atque diagnosi a Smithio data (nec vero descriptio et synonyma) meae plantae perbene respondeant. Aptius itaque duxi proprio nomine salutare plantam quae *R. Hydrolapathum* statura et magnitudine proxima quidem est, ab eo tamen recedit: foliis latioribus ovato-oblongis acutis, basi l. ovatis obliquis. i. e. altero latere magis protractis, l. exacte cordatis; pedicellis tenuioribus vix apice incrassatis, valvulis majoribus cordatis cristato-dentatis, granulo respectu valvularum minore et foliolis calycinis reflexo-patentibus.

R. Hydrolapathum gaudet foliis glaucescentibus, omnibus lineari-lanceolatis longe acuminatis, basi pedetentim angustatis et utroque latere aequaliter in petiolum decurrentibus subintegerrimis, pedicellis robustioribus apice incrassatis, valvulis ovatis oblongis integerrimis, basi foliolis calycinis arcte adpressis, tectis, granulo maximo.

R. aquaticus demum differt: foliis radicalibus exacte cordatis basi late expansis angulis rotundatis, caulinis inferioribus cordato-lanceolatis, omnibus obtusiusculis, valvulis cordatis tenuissimis membranaceis subpellucidis eleganter reticulatis integerrimis, l. vix uno alterove dente instructis, omnino nudis. — Cel. Gmelin (Fl. badens.) hanc

speciem et *R. Hydrolap.* sub suo *R. maximo* comprehendisse videtur.

Ad No. 302. *Alisma Plantago*, foliis cordato-ovatis obtusiusculis, fructibus obtuse trigonis.

54. *Alisma lanceolata* Wither.

A. foliis oblongo-lanceolatis acuminatis in petiolum attenuatis, fructibus trigonis.

Habitat in paludibus infrequens. aestate.

Hujus plantae jam in prodromo mentionem feci; cum vero foliis constanter diversam eam observari a praecedente, quae nunquam non folia basi cordata habet, propriam speciem statuere liceat, quam *Withering*, *Ruppius* aliique distinxerunt.

OCTANDRIA.

Ad No. 309. *Epilobium montanum* L. caule subsimplici tereti, foliis ovatis acutis dentatis subsessilibus, stigmatibus quadripartitis, variat foliis ternatis.

35. *Epilobium roseum* Schreb.

E. caule ramoso subtetragono, foliis oblongis utrinque acutis dentatis petiolatis, stigmatibus clavatis indivisis. Schreb. *Spicil. fl. Lips.*

E. montani var. *Fl. Stargard.*

Habitat in uliginosis. Jul. Aug. — prope Neobr. bei der Walkmühle unter Broda.

Hoc umbrosa uliginosa, praecedens nemorosa editiora amat et certe distincta species est. *Cel. Smith* (*Fl. britan.*) interrogat an forte varietas *E. tetragoni* habendum sit; hoc vero recedit caule stricto, foliis triplo angustioribus lineari-lanceolatis vix nervosis et toto habitu alieno; nostrae florum exul caeterum subalpina incolit.

Ad No. 323. *Polygonum Fagopyrum* L., Asiae incola et nostrae florum vix nisi hospes, relegandum est.

36. *Polygonum lapathifolium* L.

P. floribus hexandria digynis, stipulis muticis, pedunculis scabris, seminibus utrinque depressis L. Spec. pl. ed. W. II. p. 442.

Habitat in ruderalis et agris glareosis nuper stercoreatis inter segetes. aestate.

DECANDRIA.

Ad No. 335. *Pyrola umbellata*, planta nitidissima, in sylvis acerosis prope Neustrelitz vulgaris.

Ad No. 343. *Gypsophila muralis* L. — Hujus meram varietatem habeo *G. serotinam* Haynii. Willd. Enum. h. b. Berol. 464. Folia internodiis nunc breviora, corollae mox emarginatae mox crenulatae, saepe integrae sunt; utriusque imagines copiose legi promiscue crescentes in agro nostro am Rande des kleinen Ihlpols. Aug. Septbr.

Ad No. 344. *Saponaria officinalis* L. e rarioribus planta frequentius occurrit in pago Ganzkow zwischen den Gärten am Kirchhof.

Ad. No. 353. *Stellaria nemorum* L. — Hujus mera varietas mihi videtur *St. latifolia* Persoon. quae foliis majoribus, pedunculis minus ramosis et totius plantae hirsutiae tenuiore recedit ab illa, quacum associata saepe occurrit in alnetis.

Ad No. 357. *Stellaria crassifolia* Ehrh., quae ut plurimum caule digitali stricto, vix semipedali est, in pratis nostris sylvaticis caule sesquipedali flaccido occurrit.

37. *Arenaria tenuifolia* L.

A. foliis connatis subulatis, caule paniculato, foliolis calycinis lanceolatis acuminatis capsula longioribus L. Sp. pl. II. 725.

β. viscosa, glandulis stipitatis tota pubescens. *Arenaria viscidula* Thuillier Fl. lutet. 219.

Habitat in agris arenosis apricis passim — prope Neobrandenb. vor dem Nemerow. Holz, und am Galgenberg. Jun. Jul.

Varietas β. quam alio loco, et quidem sabuloso sterilissimo, legeram, primo intuitu diversa mihi videbatur; postea vero inter specimina alio loco lecta, maximam partem glabra, nonnulla pubescentia inveni, quae essentialibus ab illis non diversa sunt et genuinis a Thuilliero datis, et ab amiciss. Mertens benevole communicatis exactissime quadrant.

Ad No. 367. *Oxalis corniculata* L. nobis minime rara et in hortis nostris suburbanis herba est difficile exstinguenda; *O. stricta* vero in florula nostra nunquam mihi obvia fuit.

Ad No. 373. *Cerastium vulgatum* L. caulibus diffusis hirsutis, foliis ovatis obtusis, petalis calyci aequalibus.

β. foliis subrotundo-obovatis. *Cerastium ovatum* Persoon.

Habitat in nemorosis graminosis passim. Jun. Jul.

Cerast. ovatum Persoon. e nonnullis speciminibus omnino distingui potest, dantur autem intermedia, quae transitum in *C. vulgatum* luculenter demonstrant.

DODECANDRIA.

38. *Euphorbia palustris* L.

E. umbella multifida subtrifida, bifida, involucellis ovatis, foliis lanceolatis, ramis sterilibus. L. Sp. pl. ed. W. II. 922.

Habitat in humidis ad fossas rarius. — prope Friedland am Landgraben, ubi ante hos triginta annos Celeberr. Sprengel legit; ipse quidem plantam in patria nondum observavi, at tantae auctoritati cedens indigenis eam adnumerare nullus haesitavi.

ICOSANDRIA.

Ad No. 392. 393. *Crataegus Oxyacantha* et *monogyna* ad genus *Mespilus* revocandae sunt. vid. Willd. Enum. h. b. Berol.

Ad No. 399. *Spiraea Ulmaria* duas species diversas comprehendere videtur, quarum altera caule robustiore purpurascente, foliis subtus cano-tomentosis, foliolis lanceolatis acuminatis margine plicato-crispis serratis, serraturis elongatis apice callosis, floribus majoribus, — altera foliis subtus niveo-tomentosis glaucescentibus, foliolis lanceolatis serratis planis et floribus minoribus differt, quasque sequentibus definire tentarem:

Spiraea Ulmaria L., foliis pinnatis subtus cano-tomentosis, foliolis lanceolatis acuminatis serratis, margine plicato-crispis, terminali trilobo, corymbis proliferis.

39. *Spiraea glauca* S.

S. foliis pinnatis subtus niveo-tomentosis glaucis, foliolis lanceolatis acutis serratis planis, terminali trilobo, corymbis proliferis.

Habitat in paludosis passim. — prope Neobrandenburg. vor dem Burg-Holz. Jul. Aug.

Ad No. 400. *Rosa arvensis* florae nostrae exul habenda et omnino delenda est.

Ad No. 401. *Rosa villosa* L. — Hujus merae varietates sunt.

β. *R. mollissima*, fructibus subglobosis glabris pedunculis hispidis, caule petiolisque aculeatis, foliis tomentosis L. Sp. pl. ed. W. II. p. 1069.

γ. *R. tomentosa* Smith, fructibus ovatis pedunculisque hispidis, aculeis caulinis aduncis, foliolis ovatis utrinque tomentosis. Smith. britan. II. p. 539.

R. villosa quoad staturam fructuumque figuram valde variat; in eodem frutice fructus globosi, elliptici et ovati inveniuntur qui plerumque hispidi, nonnunquam basi modo hispidi superne glabri et saepius toti quanti glaberrimi; foliola quoque magis minusve ex ovali l. elliptica forma in ovatam acutam transeunt, nec aculei caulini semper recti sunt.

40. *Rosa collina* Jacqu.

R. fructibus ellipticis pedunculisque glabris, foliolis ovatis, subtus cum petiolis aculeatis glandulosis cano-tomentosis, aculeis caulinis sparsis. Jacqu. austr. II. p. 58. t. 197.

Habitat in dumetis et collibus haud infrequens.

A tripedali ad sexpedalem altitudinem variat; foliola ex rotundo ovata, obtusiuscula subtus incana villosa, nunquam venis tantum pubescentia, petioli villosi, aculeis parvis glandulisque stipitatis sparsis obsiti, plerumque recurvati et quasi articulati; fructus in nonnullis fere globosi, in aliis perfecte ovati; pedunculos in nostra semper glaberrimos inveni, attamen unicum specimen in Herbar. Cel. Mertens vidi cui pedunculi glandulis stipitatis rigidis obsiti erant.

41. *Rosa glutinosa* S.

R. fructibus subglobosis pedunculisque glabris, aculeis sparsis, ramis floriferis subinermibus, foliolis

ovato-oblongis utrinque acutis subtus scabris, petiolis pubescentibus glandulosis.

Habitat in collibus sylvestribus dumetosis passim. — prope Neobrandenb. auf dem Weitinschen Felde am Wege nach der Krappmühle und bei Belvedere Jun. Jul.

Frutex 5-6-pedalis, aculeatus, aculeis caulinis sparsis validis compressis castaneis basi maxime dilatatis curvatis; rami floriferi subinermes, l. uno alterove aculeo stipati; folia quina septenave flavescenti-viridia opaca suaveolentia, foliola pedicellata ovato-oblonga acuta, basi attenuata duplicato-serrata serraturis acutis glanduloso-ciliatis, supra glabra subtus venis pubescentia glandulisque stipitatis scabra et in vivo statu valde viscosa; petioli aculeati pubescentes glandulosi; stipulae lanceolatae acutae margine glanduloso-serratae; flores subcymosi, pedunculi 3-5-6, cum germinibus glaberrimi, foliola calycina lanceolato-linearia, nonnulla pinnatifida, dorso glandulosa apice pilosa, interiore facie pubescentia; corollae pallidae, iis *R. rubiginosae* minores, petala vix emarginata; fructus subglobosi, l. elliptici, interdum obverse conici et pomiformes, maturi atropurpurei.

Proxima est *R. rubiginosa*; haec autem recedit tota aculeatissima foliolis subrotundo-ellipticis basi subcordatis obtusissimis sessilibus, pedunculis fructibusque ovatis spinosissimis, petiolis glandulosis nudis. — Clariss. Wallroth (Ann. botan.) ad suam *R. grandifloram* hancce meam dubie e Flor. Stargard. citat, at ne verbo quidem ibi memorata est; quodsi itaque plantae notitiam acquisiverit, id solummodo e Manuscripto hujus supplementi fieri potuit, quod jam 1812. cum speciminibus *R. glutinosae* ad Celeberr. Sprengel transmissi. —

Ad No. 402. *Rosa rubiginosa* L. variat, quamvis rarius, germinibus subglabris; reliquae a b. Willdenowio (Enum. h. b. Berol.) citatae varietates, quatenus ad florum numerum foliorum-

que magnitudinem spectant, vix memoratu dignae sunt, quas quippe in eodem frutice saepe colligere poteris.

Ad No. 403. *Rosa canina* occurrit fructibus oblongis, ovatis, ellipticis et subglobosis, petiolo inermi vel parvis aculeis glandulisve exasperato; diversa species tamen videtur subsequens

42. *Rosa sylvestris* Schrank.

R. fructibus subglobosis pedunculisque glabris; aculeis stipularibus, foliis ovatis acutis subtus cum petiolo pubescentibus. — Schrank Fl. bavar. I

Habitat in dumetis et sylvaticis passim. — prope pag. Klein Nemerow hinter dem Hofgarten am Tollensee. Jul.

Ad No. 405. *Rubus caesius* L. foliis ternatis inciso-serratis subtus pubescentibus, lateralibus bilobis, foliolis calycinis ovatis acuminatis tomentosis, caule aculeato tereti fructuque caesio. *R.* calycibus pedunculisque glandulis stipitatis fascis obsitis.

Ad No. 406. *Rubus corylifolius* Smith, foliis subquinatis inciso-serratis subtus pilosis, lateralibus sessilibus, panicula foliacea, pedunculis subunifloris, calycibus nudis albo-marginatis inflexis; variat: floribus pallide roseis.

Cel. Smith hunc aculeos rectiusculos, fruticem coarctatos adscribit; revera autem hujus et sequentium aculei, caeterumque varii, in caule et paniculae superiori parte rectiusculi, in petiolis adunci inveniuntur. — Caeterum Illustr. Vir sub *R. fruticoso* duas diversas species comprehendisse et ab utraque characteres mutuatus esse videtur, quas sequentibus distinguendas censeo:

Rubus fruticosus L. foliis subquinatis mucronato-serratis subtus albo-tomentosis, foliolis petiolatis, panicula sub-aphylla, pedunculis multifloris, calycibus tomentosis reflexis.

Caules purpurascens, floriferi villosi glandulosi, aculei praelongi saepius recti basi purpurei; foliola omnia petiolata acuminata, supra atro-viri-

R. aliger
N.E.

dia glaberrima subnitida, subtus albida tomento denso brevissima tecta; panicula densa thyrsoides superne aphylla, pedunculi communes subcymosi, 4-6-flori, calyces tomentosi ovati, foliola ovata acuminata reflexa et petala constanter alba.

43. *Rubus horridus* S.

R. foliis subquimatis inciso-serratis subtus villosis, lateralibus sessilibus, panicula foliacea, pedunculis paucifloris, calycibus tomentosis inflexis.

Habitat in sylvaticis frequens. — prope Neobrandenb. bei Belvedere et alibi. Jun. Jul.

Differt a praecedente caulibus pallide viridibus nudiusculis, floriferis pubescentibus uti petioli pedunculique, aculeatissimis, aculeis concoloribus brevioribus ut plurimum curvatis; foliis obtusioribus, pallide seu flavescente-viridibus, supra parce pilosis, subtus villosis l. pubescentibus, inciso-serratis, lateralibus omnino sessilibus; panicula rara superne subvillosa, pedunculis elongatis 1-2-3-floris, calycibus inapertis globosis turgidis, foliolis subrotundis acuminatis demum patentibus inflexis concavis, petalis constanter roseis, staminibus numerosissimis, unde florum nondum apertorum moles.

Ad No. 413. *Potentilla opaca* L. — Clariss. Gmelin (Fl. bad. II. p. 450.) hanc plantam non confundendam esse ait cum Linnaeana, quippe quae vix unquam in Germania, sed in alpinis Helvetiae, Austriae crescat. At Sprengellus propter litteras monet se comparatis Linnaei descriptionibus et iconibus ab ipso citatis, persistere in adseveratione nostram plantam veram esse Linnaeanam. Ipse enim ait (Amoen. acad. IV. p. 274.) similem esse *P. vernae*, sed diversam: foliis radicalibus septenatis magis villosis, caulibus magis filiformibus et radice atra, quae omnino quadrant in plantam nostram.

Variat in muris collibusque sterilibus foliis radicalibus novenis et caule robustiore.

Ad No. 414. *Potentilla verna* L., interim delenda est; non enim genuinam stirpem hucusque legi, sed praecedentis varietatem depauperatam.

44. *Tormentilla reptans* L.

T. caule prostrato subsimplici, foliis petiolatis. L. Sp. pl. ed. W. II. p. 112.

Habitat in graminosis humidis turfosis passim. — ad pagum Ballin. Jul. prope NStrelitz. ab Oertzen.

POLYANDRIA

Ad No. 420. *Actaea spicata* L., rara nobis adhuc dum planta, in nemore: die Wüsteney, bei der rothen Kirche quoque occurrit.

Ad No. 427. *Tilia europaea* L. jam olim a Scopio et Hofmanno, nuperius quoque a Willdenowio in duas species ducta est sic definiendas:

Tilia europaea L. foliis cordatis basi inaequalibus, axillis venarum subtus pilosiusculis, floribus nectario destitutis, fructibus angulatis. Willd. Enum. h. b. Berol. p. 565.

45. *Tilia microphylla* W.

T. foliis profunde cordatis glabris, axillis venarum subtus barbatis, floribus nectario destitutis, fructibus globosis laevibus. Willd. l. et pag. cit. Habitat utraque in nemoribus humidiusculis; ulterior, quasi domestica, frequentius in pagis et suburbiiis.

Ad No. 428. *Cistus Helianthemum* L. jam audit *Helianthemum vulgare* Link., suffruticosum procumbens, stipulis lanceolatis, foliis oblongis revolutis subpilosius. Willd. Enum. h. b. Berol. p. 571.

Ad No. 430. *Aquilegia vulgaris* L. semel tantum et unicum specimen mihi occurrit in loco memorato, ubi casu forte enata nec amplius invenienda est; delendam itaque habere malo, quam dubiis vexare florulam nostram.

Ad No. 431. sequ. *Anemones* genus jam in tria diversa genera dispescitur, *Hepatica*, nimirum, *Pulsatilla* et *Anemone*, quorum characteres videas Willd. Enum. h. b. Berol. p. 580. sequ.

46. *Thalictrum majus* Jacq.

T. foliis tripinnatis, foliolis subcordatis trifidis obtusiusculis subtus glaucis, panicula ramosissima foliosa, floribus cernuis. L. Sp. pl. ed. W. II. 1297. Smith. brit. II. 585.

Habitat in nemoribus apertis rarius, — prope Friedland in dem Ramelow'schen Holz. Jul.

Caule adscendente orgyali et altiore purpurascente, foliis obtusioribus subrotundis subcordatis atroviridibus subtus glaucis, panicula ramosissima divaricata, ramis inferioribus pluribus e foliorum axillis, hoc a *Th. minore* recedit; Smithius quidem huic quoque folia subtus glauca et caulem rore caesio nebulosum adtribuit, quod quidem nunquam observavi.

DIDYNAMIA.

Ad No. 456. *Mentha nemorosa* W. et *sylvestris* L. non nimis clare a Willdenowio delineatae sunt; diagnoses enim partim huic partim illi quadrant; collatis tamen multis specimenibus jam persuasum me habeo nostram plantam esse *M. sylvestrem* sic definiendam:

Mentha sylvestris L. spicis cylindricis acutis basi interruptis, foliis oblongo-lanceolatis acutis serratis subsessilibus, subtus cano-tomentosis. L. Sp. pl. ed. W. III. 74.

M.

M. sylvestris α . Smith brit. 609. *M. spicata* β . longifolia Sp. pl. I. 576. *M. sylvestris* longiore folio Bauh. Pin. 227.

Mentha nemorosa W. spicis oblongis obtusis coarctatis foliis ovatis acutis subcordatis serratis sessilibus, subtus albido-villosis rugosis L. Sp. pl. ed. W. III. 75.

M. sylvestris β . Smith l. c. *M. gratissima* Nonnullor. secundum specimina ex hort. bot. Berol.; in florula nostra mihi nondum obvia.

47. *Mentha gratissima* Wigg.

M. spicis cylindricis laxis, foliis ovato-ellipticis obtusiusculis subcordatis serratis subsessilibus, subtus albidis villosis rugosis. L. Sp. pl. ed. W. III. 75.

M. sylvestris δ . Smith l. c. Wiggers. Primit. fl. Hols. p. 53. Roth fl. germ. II. 2 p. 6.?

Habitat in pratis succulentis rarius. — prope Neobrandenburg. unter Broda bei der Walkmühle. Jul. Aug.

Cum *M. sylvestr.* nunquam confundenda species, proxima vero est praecedenti *M. nemorosae*, nisi hanc datis characteribus satis distinctam habere velimus. An *M. gratissima* Roth huc pertineat ambigo, cum folia acuminata dixerit Cel. Vir, quae semper brevissime acuta modo observavi, et spicas utplurimum ternatas, quae ad *M. nemorosam* potius quadrant.

Ad No. 458. *Mentha aquatica* L. — Hujus mera varietas est

M. hirsuta L. quae sola omnium partium evidentiori hirsutiae ab illa recedit; utriusque folia breviora, longiora, brevius longiusque petiolata sunt, nec unquam folia sessilia inveni; illa fluminum ripas, haec prata et fossas nostrae florum amat.

48. *Mentha parviflora* S.

M. floribus verticillatis, foliis subrotundo-ovatis obtusis serratis scabris, calycibus hirtis corollam

C

subaequantibus, staminibus stigmatibusque inclusis.

Habitat ad ripas lacus Tollensee. Aug. Sept.

Equidem invitus genus perplexissimum ac numerosissimum adaugerem; memorata tamen species tantum a reliquis recedit ut eam regligere vix justum putarem. Caulis erectus rubicundus rigidus pedalis vel sesquipedalis simplex vel ramosus, cum ramis patentibus setis raris deflexis scaber; folia brevius petiolata deflexa, inferiora suborbicularia plerumque purpurea obsolete serrata, media ovata obtusa, superiora acutiuscula acute serrata, omnia setis adpressis scabra, margine cum petiolis ciliata, verticilli pedunculati pauciflori, bractee lanceolato-subulatae ciliatae, calyces breviter pedicellati tubulati ore paululum dilatati purpurei hirti, laciniis longis subulatis corollam aequantibus; corolla pallide coerulea parva glabriuscula, laciniis obtusis intra calycis lacinias absconditis; stamina inclusa, stigmata ratione congenerum brevissima, vix in defloratis corollam paulo excedentia. Odor plantae gravis camphoratus. — *M. gentilis* Smith. brit. II. 621. propinqua videtur, ast calyces basi pedicellosque glabros et folia subhirsuta exhibet nec parvitatibus corollae mentionem facit Illustr. Vir; caeteroquin plurimis Floristis germanicis, *M. gentilis* L. difficilis dubiisque vexata stirps videtur.

Ad No. 459. et 460. *Mentha sativa* et *gentilis* ad *Mentham verticillatam* No. 462. reducendae sunt, quam propriam et a *M. arvensi* utique distinctam speciem omnino habeo. Variat staminibus inclusis, et tunc non differt *M. austriaca* W. Sp. pl. nec *M. acutifolia* Smith. brit.

Ad No. 461. *Mentha arvensis* L. floribus verticillatis densis sessilibus, foliis ovatis utrinque acutis hirsutis serratis, calycibus campanulatis.

α. caule erectiusculo robustiore, foliis late ovatis acutis, staminibus inclusis.

β. caulibus ramosissimis diffusis, foliis parvis ellipticis acutis, staminibus exsertis.

γ. caulibus prostratis ramosis, foliis ovato lanceolatis utrinque acuminatis, staminibus exsertis.

Habitat prior in fossis exsiccatis, β. in pratis aquosis γ. in turfosis humidis. Omnium calyces brevissimi truncati ore ampliati l. campanulati, fructiferi subglobosi.

Ad No. 470. *Betonica officinalis* fl. Starg. ut et plurium florar. germanicar. est

Betonica stricta Ait. calycibus hirsutis, lobo medio labii inferioris crenato undulato, spica subcontigua. Sprengel Pugill. i. plantar. minus cognit. p. 42. *B. officinalem* Cel. Vir. distinctam vult: calycibus glabris ciliatis, lobo medio labii inferioris emarginato, spica interrupta; at vero *B. nostrae* florae saepius spica interrupta quoque occurrit ut idēo utramque essentialibus non differre crederem.

Ad No. 476. *Ballota nigra* est

Ballota vulgaris Link foliis cordato-ovatis serratis hirsutis, calycibus subcylindricis, laciniis acuminatis. Link fl. lusitan. Linnaei Sp. pl. ed. 2. 814. (*B. nigra*.)

Variat 1. laciniis calycinis magis protractis setaceis; huc pertinet *B. foetida* Lamark Encyclop.

2. corollis albis.

Haec species bene distinguenda est a *B. nigra* L. Sp. pl. ed 1. p. 582. Smith brit. II. 635. L. Sp. pl. ed. W. III. 108. (*B. alba*.) quae recedit foliis ovatis utrinque acutis obtuse serratis, calycibus ore dilatatis, laciniis obtusis brevissime mucronatis. *Nostrae* florae exul, in Ducat. Megapol. Swerinens. ad littora maris baltici passim reperta est amicissimo Dethardingio.

49. *Thymus angustifolius* Persoon.

T. floribus capitatis, foliis obverse lanceolatis obtusis ciliatis pennis, corolla exserta, staminibus corolla longioribus. Schreb. in Schweigg. et Koert. fl. Erlang.

T. Serpyllam officiatum Prodr. fl. St. No. 482.

Habitat in collibus et ericetis sylvestr. frequens.
Jul.

50. *Linnaea borealis*, floribus geminatis.

L. Sp. pl. ed. W. III. 340.

Habitat in pinetis antiquis, adhucoum rarissime —
prope Mirow in sylva der Holm legit amicis.
a Kamptz Julio, mecumque benevole communicavit.

51. *Orobanche ramosa* L.

O. caule ramoso, corollis quinquefidis, bracteis ternis, calycibus profunde quadrifidis. L. Sp. pl. ed. W. III. 353.

Habitat in agris spongiosis inter segetes cannabinas passim. — ad pag. Warlin in den Koppeln hinter dem Hof. Jul. Aug.

TETRADYNAMIA.

52. *Alyssum dentatum* W.

A. caule erecto, foliis amplexicaulibus glabris dentatis, staminibus simplicibus, siliculis obovatis inflatis. Willd. Enum. h. b. Berol. p. 871.

Myagrum dentatum L.

Habitat inter segetes aestivas, praesertim Linum, ad pag. Küssow. Jul.

Ad genus *Alyssum* quoque revocanda sunt *Myagrum sativum* et *paniculatum* Prodr. fl. St. No. 500 et 501.

53. *Coronopus Ruellii* Gaertn.

C. siliculis integris cristato-muricatis, stylo porrecto, corymbis paucifloris. Smith brit. II. 690.
Cochlearia Coronopus. L. Sp. pl. ed. W. III. 450.

Habitat in ruderatis terra pingui rarius. — In pago Quadenschönfeld vor dem Hof. Jul.

Ad No. 507. *Iberis nudicaulis* occurrit magnitudine pedali, caulibus, vel ipso centrali, ramosis foliosis. — in agro pingui inter segetes ad pag. Ballin. Jul.

54. *Cardamine Impatiens* L.

C. foliis pinnatis incisis stipulatis, floribus apetalis. L. Sp. pl. ed. W. III. 485.

Habitat in nemorosis udis passim. — Im Nemerow-schen Holz gegen das hohe Ufer zu. Jun.

55. *Cardamine hirsuta* L.

C. foliis pinnatis exstipulatis hirsutis foliolis inferioribus subrotundis angulatis, superioribus linearibus involutis. — Smith. brit. II. 698. L. Sp. pl. ed. W. III. 486.

Habitat in pascuis paludosis passim. — prope Neobrandenb. in der Burg primus habuit amidiss. Dr. Brückner; copiose auf den Haus-Wiesen hinter der Kuhweide. Jun. Jul.

56. *Cardamine sylvatica* Link.

C. foliis pinnatis exstipulatis pubescentibus, inferioribus ovato-oblongis incisis, impari subtrifido.

C. sylvatica Link Hoffm. phytogr. Blätter. 1803 p. 49.

C. parviflora Lamarck Encycl. II. 183. sed non Linnaei, quae secundum Smith brit. II. 698. differt siliqua latiore, foliolis sessilibus lanceolatis integris glabris.

Habitat in paludosis nemorosis passim. — prope Neobrandenb. in der Burg. Jul.

Differt ab antecedente foliolis inferior. ovatis magis angulatis, caulinis oblongo-lanceolatis incisis, et corollis triplo minoribus.

57. *Cardamine amara* L.

C. foliis pinnatis, foliolis inferioribus subrotundis angulatis, caulinis elliptico-oblongis repandis dentatis, caule basi stolonifero. L. Sp. pl. ed. W. III. 488.

Habitat in udis nemoreis frequens. — ad pag. Kotelow bei der Mühle, ubi Cel. Sprengel primus invenit, et in den Büchern um N. Brandenburg. Jun. Jul.

MONADELPHIA.

58. *Geranium pusillum* L.

G. pedunculis bifloris, foliis reniformibus palmatis incis, capsulis aequalibus hirsutis; seminibus laevibus. Smith brit. II: 734.

Habitat in agris incultis et ruderalis passim. — prope Neobrandenb. vor dem Friedland. Thor hinter den Scheunen. Jul.

DIADELPHIA.

Ad No. 539 — 541. *Fumaria bulbosa*, fabacea et Halleri cum nonnullis alijs *Fumariae* species proprium genus efformant quod Willdenowius *Corydalis* nomine in Enumer. h. b. Berol. p. 739. exposuit.

Ad No. 547. *Ononis spinosa* variat rarius corollis albis.

59. *Ononis repens* L.

O. caule procumbente elongato spinoso, ramis ascenduntibus inermibus villosis, foliis ellipticis, floribus solitariis subsessilibus, foliolis calycinis lanceolatis. L. Sp. pl. ed. W. III 990.

Habitat in ruderalis areosis depressis rarius. — prope Neuchâtel am neuen Wege. Aug.

Caules bi- tripedales decumbentes villosi virgati, ad ramorum inferiorum ortum spinosi; rami ascen-

dentes elongati omnino inermes, foliola calycina lanceolata recta, nec ut in *O. spinosa* ascendentia lineari-subulata; folia vero non, quod Willdenowius habet, subrotunda sunt, sed oblonga obtusa potius s. elliptica.

60. *Lathyrus palustris*. L.

L. pedunculis multifloris; cirrhis polyphyllis, foliolis lineari-lanceolatis acutis, stipulis semisagittatis lanceolatis, internodiis membranaceis. *L. Sp. pl. ed. W. III. 1090.*

Habitat in pratis hyeme inundatis infrequens. — prope Neobrandenb. hinter der Kuhweide am Ufer des Tollensee-flusses. Jun.

61. *Vicia cassubica* L.

V. pedunculis multifloris folio brevioribus, foliolis oblongis subpubescentibus, stipulis semisagittatis lanceolatis integerrimis. *L. Sp. pl. ed. W. III. 1098.*

Habitat in sylvis apertis frequens. — Im Ramelow. Holz in den Schonungen. Jul.

62. *Astragalus arenarius* L.

A. caulescens ramosus prostratus, foliolis lineari-lanceolatis sericeis complicatis, racemis subsexfloris folio longioribus, leguminibus oblongis pubescentibus. *L. Sp. pl. ed. W. III. 1289.*

Habitat in arenosis rarius. — prope Mirow ad pagum Kakeldüt, aestate. a Kamptz.

Ad No. 569. *Trifolium officinale* est

Melilotus officinalis W. leguminibus racemosis dispermis ovatis acutis hispidis, stipulis subulatis, caule erecto. Willd. Enum. h. b. Berol. P. 790.

63. *Melilotus vulgaris* W.

M. leguminibus racemosis monospermis obovatis rugosis nudis, stipulis lanceolato-subulatis, caule erecto. W. Enum. p. 790.

Trifolium officinale var. Prodr.

Habitat in arenosis humidis frequens. Jun.

Legumina prioris speciei minime nuda, sed setis brevibus adpressis sub lente hispida sunt, quae nota perbene ab ulteriori distinguitur.

64. *Lotus uliginosus* Hoffm.

L. caule tereti fistuloso erecto, foliolis calycinis recurvatis, leguminibus pendulis.

L. corniculatus β . *L. Sp. pl. ed. W. III. 1395.*

Habitat in sylvaticis uliginosis frequens ubique. Jul.

Ad No. 583. *Medicago falcata* variat foliolis latioribus oblongis cuneatis a medio ad apicem denticulatis, stipulis basi dentatis, corollis majoribus ochroleucis, quae est *M. procumbens* Besseri (Primit. fl. Galliciae austr. quaeque essentialibus a *M. falcata* neutiquam differt.

SYNGENESIA.

Ad No. 593. *Sonchus oleraceus* foliis amplexicaulibus runcinato-pinnatifidis integrisve dentatis, seminibus costatis crenulatis.

65. *Sonchus asper*.

S. foliis amplexicaulibus oblongis rigidis spinoso-dentatis, seminibus costatis laevibus.

S. fallax Wallroth Ann. botanic. p. 98.

Habitat in cultis et ruderalis ubique. Jul.

Differentia seminum, quam Clariss. Wallroth enucleavit, notam omnino bonam praebere videtur; utriusque speciei semina bi-quadri-costata, sed illius modo margine costisque tenuissime crenulata, hujus semper laevia inveniuntur. Cum ulterior qua praecedentis varietas aspera jam dudum nota fuit, hocce nomen triviale retinere aptius duxi.

Ad No. 597. *Apargia hastilis* variat scapo foliisque 3-4-uncialibus, et scapo sesquipedali, foliis ultrapetalibus, in graminosis sylvaticis. Quamvis

eodem loco natali cum *A. hispida* saepe prove-
niat haec species ideoque eam illius meram va-
rietatem glabram Nonnulli habeant, tamen di-
stinctam puto: teneritate et glabritie omnium par-
tium, foliis glaucescentibus et saepius aequalibus,
nec, quibus gaudet illa, sub calyce incrassatis.

66. *Crepis pinnatifida* W.

*C. foliis glabris sessilibus lanceolatis pectinato-pin-
natifidis apice integerrimis, caule erecto ramoso,
calycibus pubescentibus. L. Sp. pl. ed. W. III.
1604.*

Habitat in sylvis apertis et ruderatis infrequens. —
Im Ramelow. Holz et alibi passim. Jul. Aug.

Caule 3-4-pedali ramoso glaberrimo, foliis pinna-
tifidis, laciniis linearibus subaequalibus integerr-
imis, foliis caulinis sagittatis, lobis pinnatifide
incisis, apice integerrimo lanceolato differt a *C.
tectorum*.

67. *Crepis virens* L.

*C. caulibus decumbentibus diffusis, foliis runcinato-
dentatis glabris, supremis lineari-lanceolatis inte-
gerrimis, pedunculis elongatis filiformibus, calyci-
bus pubescentibus. L. Sp. pl. ed. W. III. 1604?*

Habitat in sylvaticis nemorosis infrequens. — prope
Neobrandenb. im Mühlenholz. Aug.

Non plane certus sum an mea planta eadem sit ac
Linnaeana, cum Willdenowius caulem tripol-
licarem, rarius pedalem, et folia dentata, quin
integerrima describat; ad *C. tectorum* tamen
eam reducere vetant caules debiles decumbentes,
pedunculi elongati filiformes laxi, flores nutantes
et calyces vix pubescentes.

68. *Crepis stricta* S.

*C. caule erecto stricto superne ramoso aspero, fo-
liis radicalibus lanceolatis dentatis, caulinis lan-
ceolato-linearibus basi subdentatis, calycibus glan-
duloso-pubescentibus.*

C. tectorum β . *segetalis* Roth germ. II. 2. p.
254.

Habitat in campis neglectis sylvaticis frequens. — copiose ad pag. Ganzkow in den Holz-Schönungen. Jul.

Cel. Roth hancce plantam ad *C. tectorum* re-
duxit; plurimis notis tamen ab illa recedit, caule
nimirum stricto superne ramoso fastigiato scabro,
saepe a basi ramosissimo, caulibus lateralibus tunc
decumbentibus; foliis inferioribus parce tantum
denticulatis, caulinis strictis integerrimis basi at-
tenuatis vix sagittato-dentatis, pedunculis elon-
gatis rigescentibus scabris superne incrassatis, flo-
ribus duplo majoribus et seminibus fuscis dimidio
longioribus subter pappum attenuatis muriculatis,
nec utrinque obtusis laevibus.

Ad No. 618. *Serratula arvensis* L. occurrit in
sylvis foliis subtus niveo-tomentosis. — Im Ih-
lenfeld. Holz. Aug.

Ad No. 631. *Tanacetum vulgare* β . foliis crispis,
in ruderatis, ad sepes rarius obvium invenit ami-
ciss. a Kamptz im Dorfe Zantwitz prope
Mirow.

Ad No. 654. *Inula britannica* occurrit caule sub-
unifloro, foliis nudiusculis scabris circum circa
serratis, quam varietatem ne pro *J. hirta* habeas
cave.

69. *Inula salicina* L.

*I. foliis lanceolatis recurvis serratis scabris, ramis
angulatis, floribus lateralibus altioribus.* L. Sp. pl.
ed. W. III. 2096.

Habitat in uliginosis nemorosis rarius. — Im Ra-
melow. Holz. Jul.

Ad No. 659. *Chrysanthemum Leucanthemum*
var. γ . L. Sp. pl. ed. W. III. 2143. *Leucanth.*
vulgare, caule villis canescente Tournef. insti-
tut. 492. provenit rarius in ruderatis.

G Y N A N D R I A.

70. *Neottia spiralis* Swartz.

N. foliis radicalibus oblongis subpetiolatis, spica tortili, floribus secundis, labio ovato. L. Sp. pl. ed. W. IV. 74.

Habitat in uliginosis nemorosis rarius. — prope Neobrand. im Brüderbruch. Septbr. communicavit Cl. Dr. Brückner.

71. *Malaxis Loeselii* Swartz.

M. foliis binis ovato-lanceolatis, scapo trigono, labello apice ovato recurvato. L. Sp. pl. ed. W. IV. 92.

Habitat in turfosis paludosis rarius. — ad pag. Eichhorst auf der Pfarrwiese invenit Reverendiss. Haennings, V. D. minister, et in terra sua Brunn dilectiss. ab Oertzen. Jul. Aug.

M O N O E C I A.

72. *Carex divulsa* Goodenough.

C. spica androgyna composita basi subramosa, spiculis ovatis superne masculis approximatis, inferioribus remotis, stigmatibus binis, fructibus erectiusculis ovatis plano-convexis bidentatis marginatis, margine (sub-) glabris. L. Sp. pl. ed. W. IV. 235.

Habitat iisdem in locis o. *C. Muricata*, cui nimum cognata omnino videtur.

73. *Carex paradoxa* W.

C. spicis androgynis anguste paniculatis superne masculis, ramis inferioribus remotiusculis, stigmatibus binis, fructibus subrotundo-ovatis rostellatis bidentatis margine superne ciliato-serratis. L. Sp. pl. ed. W. IV. 143.

Habitat in pratis spongiosis hyeme inundatis passim — prope Neobrandenb. auf den Wiesen gegen Woggersin. Jul.

Ad No. 714. *Carex cespitosa* variat omnibus partibus magis elongatis et attenuatis: *C. stricta* Good., quae vix memorabilis varietas mihi videtur.

Ad No. 729. *Betula pubescens* nostra, quamvis intacta, nunquam arborescit sed frutex semper remanet, 6-pedalem altitudinem vix excedens. —

B. pubescens arbor, cujus specimina ex horto bot. Berol. asservo, longe diversa videtur; folia nimirum, ut taceam de pubescentia tenuiori, figura ovata basi producta, seu rhombea, gaudent, cum contra nostrae folia superiora cordata, inferiora basi truncata inciso-serrata sint; inflorescentia forte et fructus graviores notas diagnosticas suppeditarent, sed florentem nostram nunquam inveni.

DIOECIA.

Illo tempore quo *Prodromum florae Stargard.* conscripsi, historia salicum valde manca adhuc fuit et imperfecta; species nec rite cognitae atque distinctae, nec ab autoribus apte definitae exstabant; *Illustr. Smithii flora brit.* — aureum opus — illis temporibus mihi plane adhuc ignota et *Willdenowii Spec. plantar.* nondum ad hancce classem usque continuatae erant; facile ideo errores committere potui, quos ut pro viribus emendarem *Salices florulae nostrae* iterum, iterumque perscrutatus sum. Ex re, itaque mihi videtur species in *Prodromo* jam memoratas aptius tamen definitas, cum serius detectis denovo enumerare. — Character genericus emendetur ex *Willdenowii Enumer. hort. bot. Berol.*

74. *Salix purpurea* L.

S. monandra adscendens, foliis obovato-lanceolatis serratis glabris, subtus glaucescentibus, germinibus ovatis sericeis sessilibus, stigmatibus (subsessilibus bilobis. Smith brit. III. 1039.

Habitat in salicetis ad ripas rarissime. — ad pagum Mildenitz an der Wolfshagen. Grenze am See bei der alten Burg, foemina. Majo.

Contra Smith et Willdenow Cel. Seringe (Essai d'une monographie des saules de la Suisse. 1815) contendit *S. purpurea* et *Helicem* eandem speciem esse; ego quidem ulteriorem vivam non examinavi, e siccis tamen speciminibus existimarem eam foliis longioribus acutioribus lineari-lanceolatis, germinibus oblongis apice attenuatis et stylis conspicue elongatis satis distinctam esse; secundum Smithium insuper trunco erecto arboreo gaudet.

Ad No. 748. *Salix triandra* L. foliis lineari-lanceolatis acuminatis serratis glabris, basi attenuatis, subtus glaucescentibus, amentis coetaneis triandris, femineis laxis flexuosis, germinibus oblongis tuberculatis, stigmatibus sessilibus. Smith brit. III. 1044. L. Sp. pl. ed. W. IV. 654.

α . foliis concoloribus subtus pallidioribus. *S. amygdalina* W. Spec. pl. IV. 656. fide speciminis ex Hort. bot. Berol.

β . foliis oblongo-ellipticis concoloribus utrinque splendidibus repando-dentatis, stipulis suborbiculatis subintegerrimis.

Habitat α . in ruderatis uliginosis, ad sepes, prope Neobrandenburg. hinter der Heidmühle und am Trollenhagen. Berg; β . ad ripas lacustres ad pagos Krumbek et Mildenitz. Majo. Jun. Mas: stamina ut plurimum 3, basi libera, squama oblonga albida villusula rugosa concava; nectarium duplex, alterum majus virescens subrotundum compressum inter rachin et stamina, alterum minus conicum apice luteum inter haec et squamam;

Femina: squama ut in mare, nectarium non nisi unicum depressum subquadratum bifidum, germinis pedicellum circumdans.

Ad No. 751. *Salix amygdalina* L. foliis ovato-ellipticis acutis serratis, basi obtusis subobliquis, subtus glaucis niveisve, amentis coaetaneis triandris, femineis erectis strictis, germinibus ovatis glabriusculis, stigmatibus sessilibus. Smith brit. III. 1045.

S. triandra var. *glaucophylla* Seringe l. c.

Var. β . foliis ellipticis utrinque obtusiusculis subtus niveis. *S. Villarsiana* L. Spec. pl. ed. W. IV. 655. *S. triandra elliptica* Seringe l. c. 79.

Habitat ad fluminum ripas. — α . prope Neobrandenb. bei der Krappmühle β . bei der hintersten Mühle. Majlo.

Equidem cum Seringio certare nolo qui Salices quamplures reduxit et hanc quoque praecedentis varietatem fecit cum fructificantes partes stabilem characterem non praebeant. At tamen scientiae accommodatius duxi species ab antiquo notas conservare et nuperius detectas nec rite stabilitas ad illas reducere potius quam sine sale varietates accumulare. *S. amygdal.* caeteroquin non foliorum glaucescentia quidem, sed ipsa horum germinumque figura a praecedente recedit.

Ad No. 749. *Salix pentandra* L. foliis ovato-ellipticis acuminatis serratis glabris, petiolis superne glandulosis, stipulis ovatis erectis, amentis coaetaneis polyandris, germinibus lanceolatis glabris sessilibus, stigmatibus subpedicellatis. L. Sp. pl. ed. IV. 658. Smith brit. III. 1046.

Habitat in palustribus turfosis frequens. Jun.

Arbor mediocris, ut plurimum arbuscula, cujus ramuli fusci nitentes, quasi vernice obducti, minus fragiles; folia ovato-elliptica acuta l. acuminata, respectu subsequenter speciei latiora breviora nitidissima subtus pallidiora; stipulae in ramis vix unquam inveniendae in sarmentis novellis adsunt ovatae erectae inciso-serratae glandulosae; amenta mascula densissima turgida, squamis obovatis ob-

tusis, inferioribus saepe glanduloso-dentatis villosulis, stamina ut plurimum 6. 7. ad 9. basi hirsuta saepe coalita, nectaria 2. conico-cylindrica, in femina unicum obtusum.

75. *Salix cuspidata* S. *Sp. pl. L. Meyrianam*

S. foliis elliptico-lanceolatis longe acuminatis serratis glabris subtus glaucescentibus, stipulis semicordatis crenatis obliquis, petiolis glandulosis, amentis coaetaneis laxis sub-tetrandis.

Habitat in salicetis, pratis sylvaticis, ad vias publicas frequens. Majo. Jun. Mas.

Arbor excelsa vegetissima a praecedente recedens ramulis viridi-purpureis minus splendentibus fragilissimis; foliis angustioribus longissime acuminatis, petiolis longioribus minusque glandulosis, stipulis maximis l. reniformibus l. semicordatis obliquis acutis, in quocunque ramulo conspicuis; amentis masculis gracilioribus laxis, squamis oblongis acutiusculis villosioribus integerrimis, staminibus 3. ut plurimum 4. rarius 5. vix unquam pluribus: Duo caeterum quoque adsunt nectaria, alterum majus compressum inter rachin et stamina, alterum minus oblongum, saepe bifidum inter haec et squamam. — A *S. pentandra* certe distincta species, quacum hucusque confusa videtur; plus una vice quoque pro *S. fragili* mihi venditata est; ab utraque tamen longe distat. — Aestumatiss. Treviranus (Obs. botan.) *S. Meyrianam* et *tetrandram* Willd. (Enum. h. b. Berol. Suppl.) non diversas habet a *S. pentandra*; ulteriorem mihi plane ignotam transeo: prior autem, cujus Ipsi amicissimo specimen siccum debeo, a *S. pentandra* valde recedit et *S. cuspidatae* propinquior videtur.

Ad No. 752. *Salix fragilis* L. foliis lanceolatis acuminatis concoloribus glaberrimis glandulososerratis, amentis coaetaneis laxis, germinibus ovato-subulatis pedicellatis glabris, stylis elongatis. L. Sp. pl. ed. W. IV. 669.

Habitat in pratis sylvaticis paludosis, ad vias publicas, passim. Majo. Jun.

Species a plurimis commutata minus vulgaris et nota videtur, at tamen ex mero habitu distinguenda. „Ramuli in corymbum quasi dispositi, quo jam e longinquo dignoscitur” bene habet Treviranus meus l. c. quod tamen de individuis masculis junioribus tantum valet; nec „amenta crassa villosa” observavi, sed gracillima potius, albida et respectu parva, squamis oblongis rugosis fere nudis apice tantum ciliatis. Nectarium masculinorum geminum, quod ad distinguendam hanc speciem tanti faciunt Hoffmann et Smith, plurimis commune est; in amentis femineis autem unica tantum adest glandula nectarifera, nec duae, quod habet Seringius l. c. qui caeteroquin subsequentem *S. Russellianam* male cum hacce confudit et ab utraque characteres mutuatus esse videtur.

76. *Salix Russelliana* Smith.

S. foliis lanceolatis acuminatis serratis glabriusculis subtus glaucescentibus, amentis coactaneis, germinibus lanceolato-subulatis subpedicellatis glabris, stylis elongatis. Smith brit. III. 1045.

Habitat sponte in palustribus passim; frequentius ad vias publicas. Junio.

Haec species quae nobis vulgaris et usui oeconomico jam diu dicata est, cum *S. fragili* et *vittellina* hucusque confusa videtur. — Exactissimae Smithii descriptioni sequentia addere liceat: folia haud raro utrinque viridia, superiora utplurimum subtus tenuissime pubescentia, juniora saepe albido-sericea; stipulae haud ita parvae e semicordata basi acuminatae serratae; amenta laxa, mascula aureo-flava, squamis linearibus apice hirsutis; stamina bina (nec, quod putat Smithius, tria) basi hirsuta, saepe coacta; nectarium geminum, alterum obtuse conicum crassum croceum inter rachin villosam et stamina, alterum longius cylindricum inter haec et squa-

ma;

nam; foeminea viridi-flava, squamis villosioribus; germina breviter pedicellata lanceolato-subulata, basi nimirum attenuata nec ovata obtusa. —

S. fragilis itaque distinguitur: ramulis viridicincereis vernicose splendentibus fragilissimis, id quod eo modo quidem ut ramus, praesertim inflorescentiae tempore, e basi ad apicem per manum tractus ne ramulum quidem conservet, foliis crassis coriaceis grosse serratis, serratura glandulosa inflexa, rigidis nunquam non glaberrimis, concoloribus, rarius subtus glaucescentibus; stipulis subreniformibus plus minus obtusis, germinibus longius pedicellatis e basi obtusa ovata longius subulatis.

S. Russelliana: ramulis dilute purpureis minus nitentibus elongatioribus vimineis multo minus fragilibus; foliis longioribus angustioribus utrinque magis attenuatis, tenuioribus ideoque flexilioribus, subtus plerumque glaucis et tenui pube obsitis crebrius subtiliusque serratis; stipulis e semicordata basi acuminatis adscendentibus, saepe erectis, germinibus subsessilibus basi paulo attenuatis oblongis, minus elongate subulatis.

Ad No. 750. *Salix vitellina* L. ramulis flaccidis pendulis, foliis lanceolatis acuminatis serratis subtus glaucis pubescentibus, amentis coetaneis, germinibus sessilibus oblongis glabris, stigmatibus subsessilibus. L. Sp. pl. ed. W. IV. 668.

Habitat in salicetis rarius, frequens autem ad vias publicas culta occurrit. Majo.

Ad No. 761. *Salix alba* L. ramulis erectis, foliis lanceolatis acuminatis serratis utrinque sericeis, amentis coetaneis, germinibus lanceolatis glabris stigmatibusque sessilibus. L. Sp. pl. ed. W. IV. 710.

Habitat in salicetis et viis publicis frequens. Majo.

Equidem in genitalibus hujus et praecedentis speciei characteres distinctivos, quibus utraque rite limitetur, me non invenisse fateor; at tamen haesitavi *S. vitellinam*, omni tempore distinctam, et habitu, ramulis flaccidis pendulis, utpluri-

num luteis seu vitellinis, foliis adultis nudiusculis, praestantia denique viminaliori cuique oeconomo notam et a *S. alba* recedentem plane negligere. Certe! quo ditiora evaserint genera, eo magis ad characteres extragenitales quoque respicere eosque in auxilium vocare coacti erimus.

Ad No. 766. *Salix viminalis* L. foliis subintegerrimis linearilanceolatis longissimis, subtus albo-sericeis, pilis squamarum germine ovato-lanceolato longioribus, stylis elongatis. L. Sp. pl. ed. W. IV. 766.

Habitat ad ripas lacustres infrequens; evidenter tamen spontanea ad pagum Ganzkow in dem Holz. Junio.

Autores plurimi hanc speciem fruticem l. arbusculam salutant; in hortis tamen anglicis nostris arbor saepe 30 pedes alta evadit.

77. *Salix argentea* Smith.

S. caule adscendente, foliis subrotundo-ellipticis mucronato recurvatis integerrimis margine revolutis, supra pubescentibus subtus argenteo-sericeis, germinibus ovato-lanceolatis villosis pedicellatis, stigmatibus sessilibus. Smith britanno. III. 1059.

S. arenaria Prodr. No. 754 et plurium floristarum.

Habitat in arenosis sylvaticis l. ericetosis rarius. — prope Neustrelitz et ad pagum Wanzka. Jun.

Caules virgati adscendentes 5-6 pedales, ramuli ut plurimum sericeo-villosi; folia rotundato-elliptica tenuissima, quasi membranacea, nunquam non integerrima margine revoluta, exsiccata plerumque supra convexa subtus concava; stipulae frequentes satis magnae ovato-lanceolatae acutae, germina dense villosa pedicellata basi obtusa, stigmata fere sessilia. — A subsequente certe distincta species.

Ad No. 755. *Salix repens* L. caule depresso, foliis oblongo-ellipticis breviter mucronatis subintegerrimis glabiusculis, subtus glaucis, germinibus

lanceolatis acuminatis sericeis demum nudis, stigmatibus subpedicellatis. L. Sp. pl. ed. W. IV. 693. Smith brit. III. 1061.

β. caule erectiusculo, ramis elongatis patentibus, foliis elliptico-lanceolatis glanduloso-denticulatis. S. fusca L. et autorum plurium. Smith. brit. III. 1060.

γ. caule erecto, foliis ovato-ellipticis acutis basi paulo latioribus obliquis subintegerrimis.

Habitat in turfosis siccis frequens. — α. et β. ad pagos Ballin et Rehberg. γ. ad pag. Eichhorst auf der Pfarrwiese an Gräben. Majo. Jun.

Salix repens et *fusca*, me censente, nunquam disjungendae sunt; dantur quidem specimina quae utriusque descriptionibus a Smithio satis exacte respondent; tot autem inveniuntur specimina intermedia, saepe in uno eodemque frutice, ut limites certi stabiliri nequeant. *S. repens* non semper, quod Smithius vult, foliis integerrimis utitur; satis saepe denticulata sunt, ut bene monet amiciss. Treviranus l. c.; nec stipulis omnino caret: in ramis vegetioribus stipulae lanceolatae l. ovatae haud raro observantur. — Non autem Trevirano adsentire possum, qui *S. argenteam* a *fusca* non nisi ramorum et foliorum villositateque vestitu differre obtinet; statura multo majori arbusculoidea, foliis subrotundo-ellipticis integerrimis tenuissimis ideoque margine revolutis, hisque minime villosis sed sericeis rel. praecipue recedit, ut supra monui.

78. *Salix laeta* S.

S. caule erectiusculo, foliis oblongo-lanceolatis utrinque acutis planis integerrimis, supra glabris subtus glaucis subsericeis, adultis nudis, geminibus lanceolatis sericeis, stigmatibus pedicellatis.

Habitat in paludosis, turfosis. — prope Neobrandenburg. auf den Wiesen hinter der Kuhweide. Majo. Jun.

Hanc speciem jam olim Willdenowius, cui specimen transmissi, novam declaravit et a reliquis hujus tribus diversam; ambiguus tamen haesitavi numne alio in loco eam magis variantem et ad alterutram praecedentium accedentem fortasse invenirem, at nusquam nisi in memorato loco mihi occurrit. — Radix horizontaliter repens, caules basi depressi, tunc erecti, vel annosiores statim erecti bipedales, ramis strictis vitellinis, junioribus viridiflavis; folia oblongo-lanceolata basi attenuata, apice acuta plana, nec unquam mucronata seu recurvata, tenuissime subpellucida, omnino integerrima, supra laete s. pallide viridia glaberrima, subtus caeruleo-glauca, superiora sericea, inferiora adultiora plane nuda, petiolis tenuibus nervisque albis; stipulae ovatae acutae s. lanceolatae; amenta mascula parva ovalia squamis oblongis fuscis sericeis, stamina longissima flexuosa; foeminea ovata, germina lanceolata tenui pube sericea, stigmata fusco-nigricantia pedicellata. — Cum *S. repente* nunquam commutari potest, recedens caulibus erectis, ramis flavis, foliis planis acutis sesqui-ad biuncialibus. *S. fusca* propinquior est; hujus tamen folia semper ad ellipticam figuram plus minus vergunt, glanduloso-denticulata et subtus incana-sericea sunt. Caeterum hujus et praecedentium nec non subsequentis folia semper tristem luridum adspectum praebent et exsiccatione nigrescunt; nostra vero adpectu laeto, quem folia supra dilute viridia subtus coeruleo-glauca efficiunt quemque siccata quoque conservat, oculos statim allicit.

Ad No. 756. *Salix rosmarinifolia* L. caule erecto, foliis lineari-lanceolatis utrinque attenuatis glanduloso-denticulatis, subtus cano-sericeis, germinibus lanceolatis sericeis, stigmatibus pedicellatis. L. Sp. pl. ed. W. IV. 697. Smith brit. III. 1062.

β. foliis lanceolatis integerrimis tenuibus convexis stigmatibus subsessilibus.

S. incubacea Willd. Sp. pl. IV. 696.

γ. myrtifolia, foliis angustissimis unguicularibus integerrimis quasi carinatis apice plicatis.

Habitat in turfosis plus minus paludosis; *α. et β.* ad pagos Rehberg et Ballin, *γ.* ad pagum Eichhorst auf der Pfarrwiese. Majo. Jun.

S. incubacea L. valde dubia et a Smithio praetermissa est; Willdenowii stirps, cujus ab ipso immortalis viro specimen accepi, essentialibus non recedit a *S. rosmarinifolia*; paulo latiora tantum sunt folia simulque tenuiora ideoque subrevoluta, seu convexiuscula; idem eorum vestitus incanus siccata nigrescere facit. — Varietatem sub *γ.* memoratam, satis singularem, speciem propriam declaraverim, nisi in eodem fruticulo, ramum foliis triplo majoribus instructum invenissem.

79. *Salix ambigua* Ehrh.

S. caule erecto, foliis ellipticis recurvato-acutis denticulato-serratis subtus sericeo-tomentosis, stipulis ovatis acutis subsinuatis erectis, germinibus ovato-lanceolatis villosis, stigmatibus sessilibus. L. Sp. pl. ed. W. IV. 700.

β. microphylla, caulibus diffusis decumbentibus foliis vix unguicularibus utrinque acutioribus, apice recurvatis, subtus glaucis subsericeis.

S. prostrata Smith brit. III. 1060.

γ. longifolia, caule elongatiore erecto, foliis oblongis utrinque acutis margine subrepandis, stipulis lanceolatis acuminatis patentibus.

Habitat in turfosis ericetosis passim; *α. et β.* ad pagum Ballin auf dem Torfmoor hinter dem Hofgarten, *γ.* ad pag. Rehberg am Wege nach Hinrichshagen et prope Jatzke an der Eichhorst. Grenze. Jun.

Caules plerumque erecti sesquipedales, in *β.* prostrati, in *γ.* tripedales, rami crassi fusco-purpurei glabri; folia in *α.* subrotundo-elliptica vix unciam longa utrinque obtusa, basi tamen plerumque nonnihil angustiora, apice recurvato-mucronata, aestate obsolete serrata, autumno evidenter den-

tato - serrata, supra triste viridia pilis sparsis adpressis tecta, subtus sericeo - tomentosa, venis arcuatis subfuscis; folia in β . vix unguicularia acuta nec recurvata, supra glabra viridia subtus glauca subsericea saepe nuda; in γ . utrinque attenuata elongatiora biuncialia margine repanda, saepe integerrima; stipulae acutae, ovatae, oblongae l. lanceolatae, prout folia magis minusve elongata sunt, basi emarginatae vel sinuatae, erectae; amenta feminea ovata, dein oblonga subpedicellata basi foliis 2-3 parvis villosis instructa laxa; germina oblongo - lanceolata villosa squamis fuscis pilosis triplo longiora, stigmata omnino sessilia, vix aestate subpedicellata nigricantia; amenta mascula desiderantur. S. ovata Seringe l. c. p. 92. tab. II. quoad figuram et descriptionem ipsissima S. ambigua α . videtur.

80. *Salix spathulata* W.

S. caule erecto, foliis lanceolato - obovatis recurvato - acutis apice serratis, subtus venosis sericeo - tomentosis, stipulis ovato - lanceolatis erecto - patentibus, amentis masculis cylindricis. L. Sp. pl. ed. W. IV. 700.

Habitat iisdem locis c. S. ambigua, prope pagos Ballin, Eichhorst et Rehberg. Majo. Jun.

S. ambigua et spathulata cum suis varietatibus propriam familiam constituunt a S. fusca et aurita aequae longe distantem; nec ideo Trevirano meo, qui S. ambiguam fuscae valde propinquam censet, nec Seringio adsentire possum, qui vel S. auritam cum ea conjungere studet, species, si quae ullae, distinctissimas. At inter se forte nimium cognatae sunt S. ambigua et spathulata, quaevis sit utriusque foliorum memorata diversitas! Illa enim haud raro foliis basi magis attenuatis, apice acutioribus recurvatis hanc ce aemulatur, quae contra non semper foliis in petiolum attenuatis gaudet, ut ita dubius haeream numne S. spathulata sit ambiguae maritus, praeterea cum illa nunquam floribus femi-

neis, haec nunquam masculis instructa fuerit reperta. — *S. prostrata* Smithii quidem non vidi; Willdenowius autem, quocum specimina *S. ambiquae microphyllae* olim communicavi, haec cum *S. prostrata* ab ipso Smithio sibi missa quam exactissime convenire literis monuit. — Cel. Seringe (l. c. p. 40.) *S. spathulat.* W. ad *S. versifoliam* Wahlenb. (Flor. Lappon. p. 271. t. XVIII. f. 2.) reduxit, malis sane avibus; Wahlenbergius enim plantae suae folia oblonga integerrima pilosiuscula et stylum elongatum attribuit eique *S. myrtilloidem*, glaberrimam et a nostra alienissimam, valde propinquam habet.

Ad No. 753. *Salix aurita* L. foliis subrotundo-obovatis obtusis recurvato-mucronatis subintegerrimis subtus rugosis tomentosis, germinibus subcylindricis obtusis villosis, stigmatibus sessilibus. Smith brit. III. 1064.

Habitat in ericetis, ruderatis uliginosis, ad agrorum fossas frequens. Aprile. Majo.

Haec est vera Linnæi et Smithii planta, quod patet e synonymis in flora britan. allatis. Willdenowium non citavi cum hujus et sequentis speciei diagnoses b. Vir. commutarit. *S. aurita*, qua talis, frutex est depressus 2-3-pedalis, vix altior, ramosissimus, foliis gaudet ex rotunditate obovatis s. ellipticis, basi obtusis saepe subcordatis, margine obsolete serratis saepe integerrimis, apice obtusissimis brevissime mucronatis, germinibus subcylindricis obtusis.

81. *Salix uliginosa* W.

S. foliis lanceolato-obovatis recurvato-acutis repando-serratis subtus glaucis rugosis tomentosis, germinibus lanceolatis acutis villosis, stigmatibus subsessilibus.

S. aurita Willd. Enum. h. bot. Berol. 1007. Hoffmann Hist. Salic. t. IV. f. 1-2. t. XXII. f. 1.

Habitat tam in sylvaticis dumetosis elatioribus quam in uliginosis depressis frequens. Majo.

Arbuscula 6-8 pedalis ramis ramulisque elongatis erectis, foliis lanceolato-vel oblongo-obovatis, basi nimirum valde angustioribus saepe in petiolum attenuatis, apice acutis sed acumine plicato recurvato, margine fere circumcirca undulato-serratis, subtus rugosis tomentosis glaucis, saepe nudis; germinibus acutioribus ideoque stigmatibus subpedicellatis. — Non infitias eo hanc speciem per intermedias forte ad *S. auritam* posse reduci; data vero utriusque diagnosi bene dignoscuntur et omnino distinguendae sunt, ni tot specimina intermedia, quae nec ad *S. auritam* nec acuminatam accedunt, violenter et ipsa natura repugnante ad hanc illamve cogere velimus.

Ad No. 759. *Salix acuminata* Hoffm. foliis oblongo-obovatis acutis planis undulato-serratis, subtus glaucis pubescentibus, germinibus ovato-subulatis villosis, stigmatibus subpedicellatis. Hoffm. Hist. Salic. p. 39. tab. VI. f. 1-2. tab. XXII. f. 2. Seringe l. c. p. 12. *S. aquatica* Smith brit. III. 1065.

Habitat in dumetis humidiusculis, ad ripas lacustres frequens. Majo. Jun.

S. acuminata Smithii et Willdenowii, fide speciminum ab ipso immortalis Viro et a b. Rhodocommunicatorum, longe alia et ab Hoffmanniana stirpe diversa species est, quam florula nostra hucusque non suppeditavit quaeque a *S. stipulari* Smithii forte non diversa. Haec foliis oblongo-lanceolatis acuminatis utitur; Hoffmanni planta vero foliis gaudet semper ad obovatam figuram vergentibus; nihilo minus tamen a *S. aurita* et uliginosa longe distat, ita ut injuste, ni fallor, Smithius *S. auritam* Hoffm. ad *S. aquaticam* suam reduxit.

Ad No. 758. *Salix caprea* L. foliis late ovatis acutis undulato-serratis subtus tomentosis, germinibus lanceolato-subulatis villosis, stigmatibus subpedicellatis. L. Sp. pl. ed. W. IV. 703.

Habitat in sylvis atque dumetis frequens. Majo.

Jun. Variat foliis plus minus acutis, seu subrotundis, serratis undulatis, crenatis vel integerrimis. Germina ventricosa nunquam observavi; fructificata vero demum basi intumescunt, more omnium; non ideo germina sed capsulae ventricosae dicendae.

Ad No. 765. *Populus alba* L. foliis cordato-subrotundis lobatis dentatis subtus niveo-tomentosis, amentis ovatis. Smith brit. III. 1079.

Habitat hic illic in sepibus; prope Neobr. am Kuhdamm. Arbor vix nostrae florum indigena cum non nisi in sepibus, hortis eorumque viciniis reperiatur.

82. *Populus canescens* Aiton.

P. foliis subrotundis angulato-repandis dentatis subtus incano-tomentosis, amentis cylindraceis laxis, Smith brit. III. 1080.

Habitat in sylvaticis et ad ripas lacustres, sed evidenter spontanea; prope Neobr. bei Belvedere am Tollensee. Majo.

Ad No. 769. *Mercurialis annua* L. in cultis nostris haud raro occurrit floribus femineis, masculisque intermixtis; num itaque *M. ambigua* mera annuae varietas?

POLYGAMIA.

Ad No. 776. *Atriplex hortensis* L. deleatur; ex hortis migrata certe nobis non indigena est.

Ad No. 778. *Atriplex patula* L. caule herbaceo patulo, foliis triangulari-hastatis acuminatis dentatis, calycibus fructus rhombeis apice denticulatis disco submuricatis.

Variat caule prostrato foliisque rubentibus subcar-
nosis — ad ripas lacustres in arenosis humidis,
am Tollense.

83. *Ariplex angustifolia* Smith.

A. caule herbaceo divaricato, foliis inferioribus sub-
hastatis subdentatis, superioribus lanceolatis inte-
gerrimis, calycibus fructus hastato-lanceolatis in-
tegerrimis. Smith brit. III. 1092. L. Sp. pl. ed.
W. IV. 965.

Habitat ad sepes, muros, aedificia frequens. Aug.

CRYPTOGAMIA.

GONOPTERIDES.

Ad No. 784. *Equisetum arvense* L. caulibus steri-
libus simpliciter ramosis, ramis scabriusculis te-
tragonis, fructificantibus simplicibus, vaginis cy-
lindræis inciso-dentatis, dentibus acutis. L. Sp.
pl. ed. W. IV. p. 21.

Variat caulibus duplicato-ramosis.

β. caulibus erectis bipedalibus scaberrimis, ramis
longissimis horizontaliter l. recurvato-patentibus,
vaginis vaginulisque acutissimis. Haec varietas non
male respondet *E. pratensi* Roth flor. German.
III. 6. at præter erectam multoque majorem sta-
turam nulla essentialia inveni, quæ ab *E. arvensi*
distinguerem. — in sylvis umbrosis, prope Neo-
brandenb. in Nemarow. Holz et prope Star-
gard im Hagen. Aestate. sterile.

84. *Equisetum umbrosum* Meyer.

E. caulibus sterilibus subsimpliciter ramosis, ramis
scabriusculis recurvato-patentibus triquetris fruc-

tificantibus simplicibus demum ramosis. L. Sp. pl. V. 3.

Habitat in agris nostris cultis incultisve arenosis, am Wege nach Stargard und nach kl. Nemerow, frequens, tamen in umbrosis quoque legi. Majo.

Est optimi juris species et ab *E. sylvatico* propinquo perbene distincta. Caules fructiferi simplices, non nisi provectioni aetate ramosi, 4-6 uncias longi, eleganter variegati, vaginae albido-virides nitentes, dentibus 10-12 lineari-lanceolatis acutissimis pallide fuscis, dorso stria nigricante notatis demum nigricantibus cauli arcte adpressis; caules steriles ramosi, rami triquetri plerumque simplices, sat saepe vero ramulis brevibus obtusis verticillatim instructi; vaginae breviores et tenuiores dentibus pallide roseis demum nigris; vaginularum dentes albi lanceolati obtusiusculi adpressi.

E. sylvaticum omnibus rationibus triplo majus; caulibus fructiferi vaginae membranaceae laxae fuscae, striis opacioribus pictae, profunde fissae in dentes quatuor oblongo-lanceolatos obtusos; caules steriles semper duplicato-ramosi, rami tetragoni cum ramulis triquetris tenuissimis, dentes 8-12, irregulariter fissi rufofusci; vaginularum dentes tres vel quatuor, subulati acutissimi patentes pallide virides.

85. *Equisetum campestre* S.

E. caulibus simpliciter ramosis scabris apice spiciferis ramis tetragonis, vaginarum dentibus acutissimis scabris.

Habitat in agris sterilibus incultis passim — prope Neobrandenb. vor dem Nemerow. Holz. Junio. Julio.

Caules erecti vix pedales striati, seu tenuissime sulcati scabri subsolidi; vaginae pallide virides; dentes nigricantes lineari-subulati acutissimi dorso sulcati scaberrimi, 2 lineas longi, arcte adpressi; rami simplices tetragoni sulcati scabriusculi, va-

ginularum dentes 3 vel quatuor subulato-setacei acutissimi patentes scabri; spica breviter pedunculata ovato-oblonga densa. — *E. palustri* forte nimium affine; hoc vero recedit: caule altiore graciliore fistuloso profunde sulcato, vaginarum dentibus lanceolatis acutis albido-membranaceis superne patentibus, ramis paucioribus pentagonis, vaginularum dentibus brevioribus obtusiusculis albidis arcte adpressis, spica graciliori verticillis rarioribus, et glabritie omnium partium.

Ad No. 786. *Equisetum limosum* L. variat caule simplicissimo, omnino nudo, quam varietatem obiter adspectam ne pro *E. hyemali* habeas cave. — in paludosis turfosis profundissimis prope pag. Jatzke.

β. *polystachyum*, ramis omnibus spiciferis; occurrit rarius in pratis aquosis.

FILICES.

86. *Polypodium Phegopteris* L.

P. frondibus bipinnatifidis, pinnis duabus infimis deflexis, laciniis lineari-lanceolatis obtusis integerrimis ciliatis infimis adnato-decurrentibus cum oppositis rhombum formantibus, venis hirtis, soris solitariis marginalibus. L. Sp. pl. ed. W. V. 199.

Variat laciniis pinnarum inferiorum sub-repandis.

Habitat in nemoribus montosis rarius. — Im Broda-schen Holz. Autumnno.

87. *Aspidium Oreopteris* Swartz.

A. frondibus pinnatis, pinnis lanceolatis glabris, subtus resinoso-glandulosis pinnatifidis, laciniis lanceolatis obtusis integerrimis, infimis sub-elongatis, soris marginalibus. L. Sp. pl. ed. W. V. 247.

Habitat in pinetis passim. — In den Fichten am Wege nach Rowa. Aug.

Ad. No. 798. *Aspidium Thelypteris* variat laciniis stipiti proximis crenato-dentatis.

88. *Aspidium cristatum* Swartz.

A. frondibus pinnatis, pinnis subcordato-oblongis pinnatifidis, laciniis oblongis obtusis dentato-serratis, stipite paleaceo. L. Sp. pl. ed. W. V. 252.

Habitat in turfosis sylvaticis rarius. — ad pagum Krumbeck hinter dem Hofgarten. Aug.

Hoc est verum *Polypodium cristatum* L. P. *Calopteris* Ehrh. non confundendum cum No. 796. prodr. *Aspid. spinulos. Sw.*, quod Nonnulli illo sub nomine habent.

Ad No. 797. *Aspidium Filix mas Sw.* occurrit in nemorosis humidis: frondibus 3-4-pedalibus latissimis laciniis inciso-serratis, serraturis acutis.

Filix palustris maxima dentata. C. Bauhin. pin. p. 358. — Caeterum vix bipinnata dicenda est species; nam exceptis infimis pinnarum laciniis omnes reliquae cum stipite pinnarum confluent.

89. *Aspidium dilatatum* Swartz.

A. frondibus subtripinnatis, pinnis pinnulisque divaricatis, laciniis lineari-oblongis obtusis inciso-serratis, stipite paleaceo axillis dilatato, soris inordinate sparsis, indusiis sublaevibus. L. Sp. pl. ed. W. V. 263.

Polystichum multiflorum Roth fl. germ. III.

87.

Habitat in nemorosis humidis passim. — ad pag. Mildnitz in der Heide nach Wolfshagen zu, et prope Neobrandenb. im Nemerow. Holz. Aug.

Species ab *A. spinuloso Sw.* me iudice omnino diversa; recedit frondibus 3 plo maioribus, pinnis et pinnulis divaricatissimis, laciniis pinnularum non confluentibus sublinearibus apice obtusis quasi truncatis, serraturis acutis nec vero spinulosis, soris non ita regulariter positae ut plurimum minoribus, et stipite ad pinnarum exortum dilatato, multo magis paleaceo et hirsuto.

Ad No. 800. *Aspidium Filix femina Swartz.* — Praeter numerosas hujus varietates vel species, ex mera laciniarum plus minus frequenti incisura

factas, e. g. *Polypodium molle* Schreb. dentatum, incisum, tridum Hoffmann. *Athyrium* Roth, memorabilior mihi videtur sequens varietas

8. *angustum*, frondibus lineari-oblongis bipinnatis, pinnulis lineari-lanceolatis acutis incisoserratis; serraturis subsimplicibus, soris confertissimis, stipite glabriusculo.

Aspidium angustum L. Sp. pl. ed. W. V. p. 277.

Nephrodium Filix femina Michaux flor. boreal. Americ. II. p. 268.

Habitat in pinetis siccioribus. — In den Rowaer Fichten. Aug.

Willdenowius hanc speciem soris subbunatis et pinnularum serratura infima superne elongata distinguere vult; et haec serraturae infimae indeoles fere omnibus scripserunt nostrae varietatibus solennis est, quin ipsae pinnulae stipiti proximae reliquis plerumque longiores sunt; sori autem praesertim juniores nondum aperti semper plus minus luntatae nec oblongae rectae inveniuntur.

90. *Asplenium septentrionale* L.

A. frondibus subbipartitis, laciniis linearibus apice acute subtridentatis longissime stipitatis. L. Sp. pl. ed. W. V. 307.

Habitat in collibus umbrosis praeruptis et muris lapideis infrequens. — prope Neobrandenb. bei der hintersten Mühle rarius; copiose ad pagum Bresewitz an der Steinmauer im Holz am Wege nach Friedland. Aug. Sept.

91. *Asplenium germanicum* Weifs.

A. frondibus pinnatis, pinnis alternis lanceolato-cuneatis apice dentatis, inferioribus bipartitis. L. Sp. pl. ed. W. V. 330.

Habitat in sylvis ad muros lapidosos rarissime. ad pag. Bresewitz cum praecedente. Aug.
— eodem loco et *Aspl. Trichomaniodes* et *Aspid. fragile* copiose inveniuntur.

Ad No. 802. *Asplenium Ruta muraria* L. frondibus basi bipinnatis, apice simpliciter pinnatis, pinnulis rhombeo-oblongis obtusis, apice crenulatis. L. Sp. pl. ed. W. V. 341.

Quas Willdenowius hic memoravit varietates, eae mihi quoque obvenerunt; praeterea autem ludit haec species, frondibus gracilioribus 2-3-uncialibus, pinnis elongatis angustioribus lanceolatis, quam formam cave pro *A. german.* habeas quod frondibus erectis, pinnulis elongationibus basi attenuatis h. cuneatis apice rarer incisio-dentatis, plerumque simplicibus et inferioribus modo divisus dignoscendum est.

MUSCI FRONDOSI.

Ad No. 810. *Phascum piliferum* Schreb. in lat. caespitibus crescit an dem Hügel unter Bêl. Vedete. Vere.

Ad No. 811. *Phascum elongatum*. — Hoc idem est ac *Ph. bryoides* Dikson. Schwægr. Suppl. ad Hedw. Spec. Muscor. p. 7—8. Tab. 1. quod illo tempore mihi nondum innotuit.

Variat foliis apice exsuccis s. piliferis.

92. *Phascum megapolitanum* S.

Ph. caulescens subsimplex, foliis ovatis serratis acutis erectis concavis, perichaetialibus acuminatis, seta brevissima, capsula sphaerica mucronulata.

Habitat in limosis hyeme inundatis. Aug. — prope Neobrandenb. am Rande des kleinen Ithpols.

Radices fibrillosi in limo delitescentes; caules caespitiosi subramosi bilineares erecti, folia ovata concava crebro serrata, inferiora minora dissita, superiora confertiora late ovata, perichaetialia acuminata, omnia erecto-patentia siccitate conniventia crispula, obscure viridia, nervo valido opaciore sub apice evanido instructa, reticulata, arbores oblongis, margine inferius serrata, versus apicem quasi denticulata; seta semilineam vix

longa purpurea, capsula sphaerica fusco-lutea mucronata ratione magna. — Ph. patens distinctissimum recedit foliis angustioribus oblongo-lanceolatis (nec cum Schw aegrichenio ovato-lanceolata ea dicerem) saepe spathulato-lanceolatis, planiusculis pallide virentibus recurvato-patentibus; capsula duplo minori dilute l. flave fusca. — Ph. serratum foliis enerviis inciso-serratis atque statura multoties minore differt. — Cel. Schw aegrichen (in litteris) ad Ph. suum pachycarpon reduci vult; hoc autem diversum est statura triplo minore subacauli, foliis lineari-lanceolatis recurvato-patentibus, apice remote serratis, nervo longe citius evanescente et capsula ovata subacuminata; si quidem Ph. pachycarpon tale est, quale Schw aegrichenius l. c. p. 6: tab. II. f. 1 — 7: descripsit aenique incidi curavit. Tantum ab hocce nostrum recedit ut statura et foliorum directione Ph. cuspidato multo similis evadat.

Ad No. 812. Phascum cuspidatum Schreb. β. Ph. Schreberianum Dicks. satis frequenter occurrit in collibus sylvaticis — gleich hinter Broda unter Belvedere. Aprile.

Ad No. 814. Sphagnum cymbifolium (latifol. Hedw.) β. compactum Bridel. Muscol. Recention. Suppl. p. 18. Schw aegr. l. c. p. 12. tab. III. f. 1.

Habitat satis frequens in turfosis siccioribus ericetosis et certo nil nisi varietas est, e statione sicciori orta.

93. Sphagnum contortum S.

S. caule subramoso, ramulis fasciculatis incurvatis contortisve, foliis ovatis acuminatis secundis recurvatis subdistichis splendentibus, capsula.....

Habitat in paludibus turfosis profundissimis. — ad pagum Jatzke in dem Bruch an der Eichhorster Pfarrwiese. Aug.

Stirps paradoxa, in densis cespitibus cum S. latifolio et acutifolio socialiter crescens, at colore lurido

fusco-

fusco-castaneo et habitu suo singulari statim dignoscenda: tota planta nimirum ob ramulos sursum deorsum flexos curvatos et saepe circinatos quasi contorta videtur, ut casu ita convulsam eam esse facile crederes.

Statura et magnitudine *S. latifolio* et *squaroso* simile; caules semipedales et longiores, infra pro more emarcidi, erecti subdivisi vel uno alterove ramo superne instructi; rami inordinate sparsi vel fasciculati bini ternive semiunciales patentes; sursum vel deorsum curvati, saepe Hypn. uncinati ad instar circinatim contorti, apice acuti nec vero attenuati l. filiformes; folia ovata acuminata concava margine involuta, apicem versus pro ramulorum curvatura nunc sursum nunc deorsum curvata homomalla subdisticha splendentia, colore squalida lurida opaca. — Fructus strenue, at frustra quaesivi.

94. *Sphagnum cuspidatum* Ehrh.

S. caule flaccido, ramulis laxis plumulosis apice setaceis, foliis lanceolatis subinvolutis truncato-erosis, siccitate undulatis. *Schwaegr. l. c. 26. tab. VI.*

Habitat in sphagnetis exsiccatis hyeme inundatis — ad pag. Krumbek an der Rehberger Grenze. Aug. non fructiferum.

Certe propria distincta species nec sola aquarum fluctuatione orta; *S. latifol.* et *acutifol.* in eadem palude, sed immutata observavi.

Ad No. 818. *Gymnostomum rufescens* S. — Cum hocce meo exacte convenit *G. minutulum Schleicheri Schwaegr. l. c. 25. tab. IX.* quod docent specimina a *Schwaegr.* benevole communicata; sed quidni denominationem meam utpote antiquiorem retinuerit *Cel. Vir?* quae insuper plantulae habitum melius exhibet quam ambiguum illud *minutulum*.

95. *Gymnostomum intermedium* Smith.

G. erectum subsimplex, foliis ovato-lanceolatis acu-

E

tis erectis integerrimis, capsula elliptico-oblonga truncata, operculo rostrato. Smith. brit. III. 1159.

Habitat in muris et aggeribus frequens. Vere c. operc.

A. G. truncato recedit: caule duplo altiore et robustiore, foliis erectis strictiusculis angustioribus pallide viridibus et capsula subcylindrica nec ore dilatata; in densis cespitibus praeterea crescit hoc, illud semper sparsim. — Folia omnino integerrima observavi; an itaque G. intermed. Schwaegr. l. c. p. 19. tab. 7. foliis „denticulatis” alia diversa species?

96. *Gymnostomum sphaericum* Schwaegr.

G. erectum subsimplex, foliis ovatis acutiusculis evanidinerviis subcrenatis, capsula hemisphaerica, operculo planiusculo mammillato. Schwaegr. l. c. 21. tab. VIII.

Habitat in tetraclinosa rarius — prope Neobr. am kleinen Ihd. pol. g. Phasc. megapol. Jul. Aug. Folia ratione latitudinis obtusiuscula, obscure viridia, tamen sub lente eleganter pellucida et reticulata, omnino integerrima, sed areolae marginem quasi reticulatum efficiunt.

97. *Splachnum ampullaceum* L. gog. l.

S. foliis spathulato-acuminatis superioribus serrulatis, seta longa, apophysi obovata longicolla purpurascente. Schwaegr. l. c. 52.

Habitat in turfosis paludosis rarius. — prope Woldegk auf der Todten See Wiese. Aug. lectum et communicatum a B. Blandowio.

98. *Encalypta streptocarpa* Hedw.

B. foliis oblongis acutis, capsula spiraliter striata, calyptra integra basi laeviuscula. Schwaegr. l. c. 59. Hedw. Spec. musc. poeth. 62. tab. X. f. 10 — 15.

Habitat in umbris ad ripas lacuum passim — prope Neobr. im Nemerow Holz am hohen

Ufer unten et ad pag. Stolpe hinter dem Hof.
semper sterilis.

99. *Weissia aciphylla* Wahlenb.

W. caule simplici, foliis oblongis acuminatis longissime cuspidatis strictis integerrimis, margine superne involutis, capsula ovata subaequali, operculo conico elongato.

Grimmia aciphylla Web. et Mohr Cryptog. german. p. 139.

W. lanceolata β . rigidior. Schwaegr. l. c.

l. p. 61.

Habitat in collibus argillosis sabulosis rarius. — prope Neobrandenburg. unter Belvedere und vor der Brandmühle. Aprile o. caps. operc.

Haec species mihi omnino diversa videtur a W. lanceolata, quae statura elatiore, foliis latioribus breviter cuspidatis, saepe obtusiusculis, subconniventibus, praecipue vero capsula oblonga et operculo conico rostrato obliquo differt; nostra gaudet foliis oblongis acutis, nervo excedente longe cuspidatis erecto-patulis strictis, capsula ovata et operculo duplo brevius rostrato.

100. *Weissia cirrhata* Hedw.

W. caule ramoso fastigiato, foliis lineari-lanceolatis integerrimis tortilibus, capsula cylindrica, operculo longirostro. Schwaegr. l. c. 75.

Habitat in sepibus et trabibus vetustis, nec non ad saxa passim. — auf dem Weitin-schen Felde vor der Krappmühle an den Granitblöcken. aestate cum capsul. operculat.

Ad No. 829. *Weissia virens* (W. controversa Hedw.) variat caule et statura multo minore, setis pallide-luteis subpellucidis; capsula nunc ovali, nunc oblonga. W. microdonta Hedw. Spec. musc. posth. p. 67. tab. XI. f. 7 — 13. vix specie differt.

101. *Grimmia gracilis* Schleicher.

G. caule subdecumbente elongato ramoso fastigiato,

foliis ovato-lanceolatis epilosis recurvo-patentibus, capsulis immersis oblongis lateralibus. Schwaegr. l. c. 98. tab. XXIII.

Habitat ad saxa granitosa. — prope Neobrandenburg bei der hintersten Mühle vor der Frei-arche: Vere cum caps. opercul.

Ad No. 842. Cynodontium capillaceum. — Genus hocce rectius Cynodontium (*κυνόδας*) dicendum est.

102. *Barbula apiculata* Hedw.

B. caule longiusculo subramoso, foliis oblongo-lanceolatis mucronatis patulis, capsula cylindrica, operculo mediocri. Schwaegr. l. c. 122. Hedw. Spec. musc. p. 117. tab. XXVI. f. 1 — 3.

Habitat in argillosis sylvestribus passim. — ad pagum Lichtenfeld am Rande des Gehölzes. Hyeme caps. operculatis.

Caulis cum seta sescuncialis simplex e basi, superne autem innovationibus elongatis et dimidiam setam attingentibus instructus, folia recurvo-patentia oblongo-lanceolata, apice non pedetentim acuminata, sed nervo excedente apiculata pallida, s. luteo-viridia, capsula cylindracea, operculo autem non brevi sed fere capsulae longitudine sub-obliquo.

103. *Barbula cuspidata* S.

B. caule brevi simplici, foliis linear-oblongis cuspidatis patentibus erectis strictiusculis, capsula cylindrica, operculo mediocri.

Habitat in collibus praeruptis apricis passim. — prope Neobrandenburg, unter Belvedere. Aprilis.

Caulis vix bilinearis simplex polyphyllus, folia fere linearia, vix basi paulo latiora concava obtusiuscula, inde nervo excedente longe cuspidata erecto-patentia strictiuscula; capsula et operculum praecedentis. — Cum Hedwigianae hujus generis species maxima ex parte exoticae et, ni graviter fallor, haud sufficienter descriptae sint, hanc meam dubiam relinquo, dum forte ad unam

alteramve illarum reduci potest; ut ut vero sit, haec et praecedens a se invicem et a *Barbulis unguiculata* et fallaci longe recedunt et species distinctissimae sunt.

104. *Barbula revoluta* Schwaegr.

B. caule tenui subramoso, foliis ovato-lanceolatis acutis margine revolutis erecto-patentibus, capsula oblonga curvula, operculo inaequali. Schwaegr. l. c. 127. tab. XXXII. (nec, quod errore typographico, XXXIII.)

Habitat in argillosis sabulosis rarissima. — prope Neobrandenb. vor der Brandmühle; non nisi steriles surculos legi; insignis tamen foliorum forma plantam facile prodit. Cum *B. convoluta* arcte seponunt eique simillimam hancce declarant V. V. C. C. Bridel et Schwaegrichen; at foliis tenuioribus subpellucidis anguste lanceolatis margine planis, ut taceam de perichaetialibus, statim dignoscitur.

105. *Barbula obtusifolia* Schwaegr.

B. caule brevi subramoso, foliis oblongis obtusis marginatis patulis, capsula subcylindrica, operculo brevi. Schwaegr. l. c. 129. tab. XXXI.

Habitat in collibus praeruptis apricis infrequens. — prope Neobrandenb. unter Belvedere. Mart. c. caps.

Descriptio et icon a Schwaegrichenio datae optima; folia inferiora in meis ferruginea omnino obtusa, superiora brevissima mucronata invenio; capsulae graciles breviores et saepe oblongae sunt operculoque oblique longiores.

Ad No. 875. *Barbula nervosa* plurimis muscologis dubia deleatur; nostram vix nisi *Barbulam fallacem* paulo variantem habeo.

106. *Trichostomum pallidum* Hedw.

T. caule brevi simplici, foliis lanceolato-subulatis strictis patulis, capsula ovali, operculo brevi conico. Schwaegr. l. c. 139.

Habitat in cryptis sylvaticis umbrosis rarissime. —
prope Neobrandenb. im Broda-schen Holz.
Jun. c. operc.

107. *Trichostomum tortile* Schrad.

T. caule erecto simplici, foliis lanceolato-subulatis
reflexis homomallis siccitate tortilibus, capsula
cylindrica, operculo conico-subulato. Schwaegr.
l. c. 139. tab. XXXV.

Habitat in praeceptis sylvaticis ad latera fossarum
passim — ad pag. Ballin et am Broda-schen
Holz. Mart. Aprile c. caps. operc.

108. *Trichostomum cylindricum* Hedw.

T. erectum, simplex, foliis oblongo subulatis patulis
tortilibus, capsula cylindrica curvula, operculo
brevissimo. Schwaegr. l. c. 142.

Habitat in praeceptis arenosis prope Neobran-
denb. Vere c. operc.

109. *Trichostomum decipiens* S.

T. subpulvinatum caulibus ramosis subdecumbenti-
bus, foliis lanceolato-subulatis complicatis pili-
feris recurvo-patentibus, supremis subhomomallis
seta arcuata, capsula oblonga sulcata immersa,
operculo conico-subulato recto.

Habitat ad saxa granitosa rarius. — ad pagum Ge-
vezien an der Landstrafse. Junio c. operculo.

Commistum hucusque videtur cum simillimo Tri-
chost. pulvinato (Fissid. pulvinat. prodr.); hoc
autem recedit caulibus gracilioribus erectis pul-
villos circulares efficientibus, foliis erecto-paten-
tibus strictiusculis oblongo-lanceolatis, apice ob-
tusiusculis inde longe piliferis concavis margine
planis; nostrum haud ita regulariter pulvinatum
est, caules ramosiores elongati saepe decumben-
tes, folia recurvo-patula, suprema leviter homo-
malla, longiora complicata luridi coloris margine
reflexa l. incrassata sunt et e lanceolata basi pe-
detentim in subulam piliformem breviorē atte-
nuantur; utriusque folia caeterum apice serrata
sunt.

110. *Trichostomum ericoides* Schrad.

T. caule praelongo erecto, ramis brevissimis, foliis piliferis recurvis, seta longa, operculo recto. Schwaegr. l. c. 147. tab. XXXVIII.

Habitat in pinetis elatioribus passim. — ad pagum Ihlenfeld. aestate absque capsulis, ut et Tr. canescens mihi nunquam fructiferum occurrit. Utraque caeterum bona species et satis distincta videtur.

Ad No. 854. *Dicranum scoparium* Leyfs. β . orthophyllum Bridel Suppl. ad Muscol. Recentior. I. 173. foliis erectis strictis — in turfo-
sis ericetosis passim provenit.

111. *Dicranum majus* Smith.

D. caule basi decumbente, foliis lanceolato-longe acuminatis falcatis secundis laevibus, setis aggregatis, capsulis ovato-cylindricis cernuis curvatis. Schwaegr. l. c. 163. tab. XL.

β . caule varie flexo, setis solitariis. Dicr. recurvatum prodr. No. 856.

Habitat in nemoribus elatioribus frequens. — prope Neobrandenb. im Broda. Holz auf den Bergen et ad pag. Ballin am hohen Rad. Julio cum caps. operculat.

Bene monet Cel. Schwaegrichen quod qui ipsi specimina loco natali legerint, statim genuinam et a scopario diversam speciem cognituri sint. — Postquam ipse eam cognovi, non amplius D. recurvatum speciem propriam puto sed varietatis lege ad illam reductum volo; a D. scopario, quocum Cel. Bridel alique conjungere student, longe diversum est.

Ad No. 867. *Dicranum fastigiatum* a Webero et Mohro (Cryptog. germ. p. 117.) serius Dicr. Schraderi denominatum, eadem species est; a Bridelio nostro (Muscol. Rec. Suppl. I. 201.) ad *Dicranum spurium* qua varietas reducitur.

Ad No. 860. *Dicranum curvatum* est D. rufescens Smith, caule adscendente simplici, foliis lanceolato-subulatis secundis serrulatis, supremis

falcatis, capsula urceolata erecta, operculo conico-subulato subcurvo.

Male olim hanc speciem cum *D. curvato* Hedw., Sudetorum incola, illo tempore mihi plane ignoto, confudi; sed non rectius egerunt Weberus et Mohrus, vel ipse noster Schwaegrichenius, dum speciem distinctissimam ad *D. varium* reduxerunt; jam in prodromo, quomodo differat, annotavi, et monendum tantum habeo, quod si folia ibi iis *D. varii* breviora dixerim id de inferioribus modo valere; superiora praesertim perichaetialia multo longiora et pulcre falcata sunt.

112. *Dicranum subulatum* Hedw.

D. caule erecto stricto, foliis subsecundis ovato-subulatis, capsula ovata subcernua, operculo conico-subulato longiusculo. Schwaegr. l. c. 173. Hedw. Spec. musc. 128. tab. XXXIV.

D. heteromalli var. Prodr. p. 296.

Habitat in sylvaticis humidiusculis ad fossarum margines et ad vias cavas. Jul. Aug. c. caps. opercul.

113. *Dicranum rigidulum* Swartz.

D. foliis subsecundis lanceolato-subulatis, seta sublaterali, capsula obovata erecto-cernua, operculo conico-subulato. Hedw. Spec. Musc. 134. tab. XXXII. Swartz. Musc. suecic. p. 38. tab. III.

Habitat in argillosis ad latera fossarum rarius. — ad pagum klein Daberkow, Majó. deoperculat.

Caulis innovationes seu surculi seriores pallide virides in singulis speciminibus saepe desiderantur; cum vero in densis cespitibus crescat, immixti surculi pallescentes l. flavo-virides statim plantulam produnt; statura omnibus rationibus triplo minore, foliis inferioribus brevioribus suberectis, habitu stricto et capsula suberecta obovata s. urceolata recedit a *D. vario* et bona species omnino videtur. Swartzii icon capsulam minus

recte repraesentat, nec Hedwigii, quoad capsulam, naturae conveniens.

114. *Dicranum pyriforme* S.

D. caule erecto simplici, foliis lanceolato-subulatis canaliculatis erectis strictis evanidinerviis, seta flexuosa incurvata, capsula obovata glabra, operculo elongate conico.

D. flexuosi var. Prodr. p. 298.

Habitat in sylvaticis turfosis rarius. — ad pagum Ballin in dem Holz hinter dem Hofgarten. Aug. c. operculo.

Statura et habitu *D. flexuoso* simillimum, at diversum: foliis basi angustioribus lanceolatis nec ovatis, nervo longe angustiore a solita forma vix recedente luculentiore, ita ut folia minime energia habenda; seta varie flexa, saepe colli cygnei in modum arcuata et cum capsula intra surculos densissimos abscondita; capsula obovata recta ore angustata glabra (nec striata) castanea nitida, operculo exacte conico pedetentim acuminato, nec e convexa basi illico in subulam abeunte. Dentes peristomii, profunde fissi, cruribus filiformibus elongatis albidis. Reliqua vide in prodromo.

Ad No. 863. *Dicranum pusillum* qua varietas ad *D. cerviculatum* rejiciendum est.

Ad No. 866. *Dicranum spurium* nunc demum capsuligerum obvenit in den Ihlenfeld-schen Fichten. Aug.

Ad No. 869. *Dicranum palustre* Bridel., quod idem est ac *D. strictum* Smith et *D. intermedium* Hedw., a Cel. Viro in Suppl. Muscol. Recent. jam ad *D. purpureum* qua varietas revocatur.

Ad No. 846. *Fissidens exilis* Hedw. certe nil nisi depauperata varietas *F. bryoidis* putandus est, ut in prodromo suspicatus sum; legi specimina mea in lapidibus lateritiis loco humido umbroso dejectis vix humo tenuissimo tectis, ubi miserrime vitam agebat. — Aliam vero *F. bryoidis* varietatem inveni memoratu dignissimam, quae est

F. bryoides β . *elongatus*, caule ramoso cum seta ultra-unciali erecto, foliis ultra viginti remotis alternis, supremis acuminatis, seta e caule recta nec cum hocce angulum efficiente, et capsula robustiore obovata. — in humidis campestribus ad latera fossarum.

Haec varietas *Fissid. asplenioidi* Swartz, quoad hujus descriptionem ab autoribus datam simillima videtur. vid. *Bridelii Muscol. Rec.* II. p. 144.

Ad No. 848. *Fissidens osmundioides* Hedw. occurrit caule declinato adscendente cum seta sua erecta angulum fere rectum faciente, capsula paululum inclinante; hanc varietatem ne pro *F. incurvo* habeas caveto.

Ad No. 853. *Fissidens sciuroides* Hedw. proprium genus *Leucodon* denominatum constituit; vid. *Schwaegr. l. c. II. p. 1.*

115. *Neckera crispa* Willd.

N. foliis bifariam imbricatis ovato-acuminatis siccitate transversim plicatis, seta exserta. *Schwaegr. l. c. II. 147.*

Habitat in nemoribus ad fagorum caudices rarius. — ad pagum Mildenitz in der Heide. Junio sterilis.

Ad No. 880. *Neckera dendroides* proprium genus constituit *Climacium* dictum. vid. *Weber et Mohr Cryptog. german. p. 252.* Variat foliis obtusioribus subrotundis. prope *Neobrandb.* in der Burg.

Ad No. 887. *Orthotrichum cupulatum* Hoffm. frequentissime am Ufer des Tollensee's unter Belvedere auf den Granitblöcken und bei der Zirzow. Mühle an den Steinen vor der Freyarche.

116. *Leskea paludosa* Hedw.

L. decumbens subpinnata, foliis subsecundis ovato-lanceolatis ruptinervibus, capsulis cylindricis subcurvatis. *Schwaegr. l. c. II. 172.*

Habitat in uliginosis ad saxa arborumque truncos passim. — bei der Zirzow. Mühle vor der Freyarche. Julio c. caps. operculat.

Capsulas vix curvatas invenio; caeterum habitu toto teneriori, caule filamentoso, foliis luridis hanc speciem cum Webero et Mohro magis insignem puto quam *L. polycarpam*, nec ideo *Schwaegrichenio*, qui contrarium statuit, adsentirem. — *L. palustris* prodr. N. 892. non genuina stirps *Hedwigii* est, sed ad *Hypni* genus pertinet.

117. *Leskea subtilis* Hedw.

L. repens, ramis erectis, foliis subpatulis remotiusculis enervibus, capsula recta, operculo conico. *Schwaegr.* l. c. II. 176.

Habitat in nemorosis humidis ad arborum radices rarius. — ad pagum Stolpe in dem Holz am See. vere.

Obiter adspecta haec species facile cum *Hypno serpenti* simillimo commutari potest, praesertim si peristomium neglexeris; ex habitu teneriori filamentoso, foliis remotioribus enervibus et capsulis erectis tamen aliquo modo dignoscitur.

118. *Hypnum sylvaticum* Huds.

H. decumbens subramosum stoloniferum, foliis distichis lanceolatis subbinervibus, capsula adscendente, operculo brevirostri. *Schwaegr.* l. c. II. 186. tab. 87.

H. denticulati var. Prodr. p. 313.

Habitat in paludosis sylvaticis ad arborum radices. — prope pag. Ballin et alibi infrequens. Jul.

Sola *Schwaegrichenii* autoritate muscum specie distinguo, quem Plurimi *H. denticulati* varietatem censent, quemque ipse rite definire non possum.

119. *Hypnum stramineum* Dicks.

H. foliis laxis erecto-patentibus anguste ovatis obtusissimis concavis integerrimis evanidinerviis, seta

laevi, operculo conico. Web. et Mohr. l. c. 320.
Schwaegr. l. c. II. 212.

Habitat in paludosis sphagnetis frequens. — prope Neobrand. bei den raumen Eichen in dem kleinen Soell et alibi haud infrequens. Junio caps. operculat.

120. *Hypnum trifarium* Web. et Mohr.

H. foliis imbricatis cochleatim tristichis ovatis obtusis concavis integerrimis evanidinerviis, seta laevi, operculo conico. Web. et M. l. c. 319. Schwaegr. l. c. II. 212. 89.

H. illecebrum Prodr. No. 908.

Habitat in paludibus profundissimis rarissime. — ad pagum Jatzke in dem Bruch in der Pferdekoppel. Julio unicum specimen capsuliferum legi.

Equidem non possum a partibus stare Cel. Schwaegrichenii, qui hanc speciem *H. straminei* varietatem esse censet; utraque a semet invicem longe differre mihi videtur. *H. stramineum* semper extra aquam in sphagnetis siccioribus crescit, vel lignis radicibusque putridis adhaeret; folia oblonga colorem flavescentem stramineum habent, laxa et patentia erecta sunt ut caulis dilute purpureus facile conspiciatur; *H. trifarium* contra in ipsis aquis vitam degit, alios muscos v. c. *H. scorpioid.* *lycopodioid.* adunc. rel. perrepens, totum quantum furidi l. nigricantis coloris, apicibus ex aqua porrectis tantum viridibus hisque subuliformibus e foliis arctissime imbricatis multo latioribus saepe subrotundis.

Ad No. 939. *Hypnum cordifolium* nunc demum fructiferum occurrit; lectum est a Reverendiss. Haennings, V.D. ministro, prope Eichhorst auf der Pfarrwiese in fossis profundis. Julio caps. operculat.

121. *Hypnum Blandowii* Web. et Mohr.

H. adscendens pinnatum, foliis patentibus margine reflexis cordatis serrulatis evanidinerviis laevibus,

seta laevi, operculo conico. W. et Mohr l. c. p. 332.

Habitat in paludosis sylvaticis passim. — prope Neobrand. in dem Bruch vor der Burg. Vere c. capsul. copiosis at tum ob paludis profunditatem aditu difficillimum.

Bridelio nostrae (Muscol. Rec. Suppl. II. p. 132.) dubia stirps videtur ad *H. abietinum* forte deum reducenda; at statura multoties major, caules fere pedales, folia omnia nec sola caulina cordato-acuminata dorso laevia nec papillosa et locus natalis satis distinguere videntur, quamvis negari nequeat stirpes simillimas esse et *H. Blandowii*, causis a Bridelio ingeniose enucleatis, in *H. abietinum* transmutari posse.

122. *Hypnum salebrosum* Hoffm.

H. decumbens subpinnatum, foliis erectiusculis lanceolato-acuminatis ruptinerviis semi-bistriatis serrulatis, seta laevi, operculo conico. Schwaegr. l. c. II. p. 237.

Habitat ad arborum imos trunco in uliginosis, rarius prope Neobrandenb. imo Werderbruch, Majo c. caps.

123. *Hypnum populeum* Hedw.

H. adscendens vage ramosum, foliis lanceolato-acuminatis subsolidinerviis longe bistriatis, seta laevi, operculo conico. Schwaegr. l. c. II. 238.

Habitat in uliginosis sylvaticis ad saxa haud infrequens — ad pagum Bresewitz im Holz et in der Heide bey Stolpe. Vere c. caps. operculat.

Ad N. 916. *Hypnum exiguum* Bland. idem est ac *H. tenellum* Dicks. Smith. britann. III. 1308. et *H. Algirianum* Desfontaines. Bridel. Suppl. Muscol. II. p. 162.

Ad N. 929. *Hypnum rotabulum* Hedw. — praeter numerosas hujus varietates sequens memorabilior est: β . *aureovirens*, caulibus divisis eleganter pinnatis, foliis primariis dense imbricatis. Bridel. Suppl. Musc. Rec. II. p. 184.

Habitat in scaturiginosis sylvaticis. — prope Neobrandenb. im Nemerow. Holz, vorn in dem Bruch. Vere c. caps. deopercul. — Hancce var. ex habitu vix *H. rutabulum* putares, tantum a solita forma recedit.

124. *Hypnum fluviatile* Swartz.

H. caule decumbente ramoso, foliis ovato-acuminatis erecto-patentibus concavis subhomomallis, nervo valido excurrente, margine reflexis, capsula ovata erecto-cernua, operculo conico. Web. et Mohr. Cryptog. germ. p. 303. Schwäegr. l. c. II. 263. Bridel. Muscol. Rec. Suppl. II. p. 239. Laskea palustria Prodr. No. 892.

Habitat ad ripas lacustras supra saxa et palos frequens. — Bei der Brandmühle unter der Mahlarche et alibi. Julio c. caps. operculat.

125. *Hypnum fallax* Bridel.

H. caule decumbente subpinnato, foliis cordato-lanceolatis longe acuminatis erecto-patentibus subplanis, nervo subexcurrente, capsula oblonga angustata, operculo conico. Bridel. l. c. p. 235. Web. et Mohr. l. c. p. 304.

Habitat in pratis hyeme inundatis ad saxa arborumque radices et truncos passim. — prope Neobrandenb. im Werderbruch et ad pag. (Mildnitz) auf den Wiesen am See. Aprili, Majo c. caps. operculat.

Non possum quin contra Cel. Schwäegrichen sententiam *H. fallax* a *fluviatile* diversum putem. Quamvis amobus idem sit locus natalis, tamen colore, et habitu recedunt. *H. fluviatile* robustius luridum ferrugineum. *H. fallax* obscure viride est, ramis sparsis brevibus crassiusculis subcurvatis; folia homomalla, in surculis sterilibus saepe circinata, ex ovata basi paulo acuminata concava, nervo crasso quasi cavinata; capsula brevior basi ovata erecto-cernua. *H. fallax* pallide l. flavo-virides, gracilius inordinate pinnatum est, ramis tenuioribus elongatis erectis; folia

erecto-patentia, vix summo ramorum apice homomalla, caulina e late-cordata et a caule distante basi illico angustata, ramea lanceolata, omnia longissime acuminata fere subulata, apicibus siccitate reflexis, subplana vixque margine reflexa subpellucida; seta longior, capsula oblonga basi attenuata arcuata subnutans. — Operculum utriusque idem, conicum acutum, nec quod Cel. Bridel de *H. fallaci* statuit, e basi convexa rostellatum; nec folia omnino integerrima invenio, qualia Mohrus exhibet, sed utrique tenuissime serrulata sunt.

126. *Hypnum strigosum* Hoffm.

H. repens, ramis fasciculatis recurvis, foliis ovato-triangularibus serrulatis evanidinerviis, seta laevi, operculo rostrato. Schwaegr. l. c. II. p. 266.

H. pulchellum Hedw. Spec. Musc. 265. tab. 68. f. 1 — 4.

H. intricatum Timm Prodr. fl. Megap. Swericens.

Habitat in sylvis ad terram frequens. Mart. operculat.

Folia saepe satis acuminata, nec obtusa sunt; nervus valde varians medio folii saepe evanescit, ut plurimum dimidiam folii partem et supra percurrit, nunquam vero apicem attingit; a nonnullis *H. praelongi* varietatibus distinguunt seta laevia, et ramuli breviores.

127. *Hypnum chrysophyllum* Bridel.

H. caule procumbente, diviso-pinnato, foliis imbricatis patentissimis subreflexis, e basi cordata lanceolato-subulatis evanidinerviis, capsula oblonga incurva, operculo conico. Bridel Muscol. Suppl. II. p. 200. *H. stellati* var. Prodr. No. 937.

Habitat in turfosis siccioribus ad latera fossarum, — ad pag. Ballin, et prope Neobrandenb. auf der Kuhweide. Junio c. caps. deoperculat.

Species ab *H. stellato* distinctissima. — Folia in ramorum apicibus subhomomalla; nervus saepe

non nisi folii medium attingit et in varietate, cuius in Prodro-mo sub *H. stellato* mentionem feci, adhuc citius evanescit. — Autores *H. protensum* Bridel cum *H. stellato* conjungunt; nonne potius ad *chrysophyllum* reducendum sit? cum triplo gracilius illo dixerit Cel. Autor.

Ad No. 937. *Hypnum stellatum* β . *H. squarrosulum* Bridel Muscol. Suppl. II. p. 199. — in pinetis siccioribus ad terram argillosam passim occurrit prope Neobrand. in den Fichten vor der Brandmühle. absque capsul.

Hancce varietatem, excepta parvitate, non diversam invenio; at sterilia modo legi specimina, nec omit-tendum est quod in collibus sterilissimis prove-niat, cum contra *H. stellatum* verum semper in paludibus turfosis profundissimis inveniatur. Folia autem non cum Bridelio „mediotenus duc-tulosa” video, sed plane enervia. Schwaegri-chenius hanc varietatem ad *H. chrysophyll.* re-duxit, uti videtur, contra naturae nutum.

128. *Hypnum incurvatum* Schrad.

H. caule repente subpinnato, ramis apice incurvis, foliis lanceolatis acuminatis concavis enervibus integerrimis, capsulis ovatis cernuis, operculo co-nico brevirostri. Schwaegr. l. c. II. 285. tab. 94.

Habitat in sylvaticis humidis ad saxa. — bey der Zirzow-shen Mühle vor der Freiarche. Majo c. caps. opercul.

129. *Hypnum palustre* L.

H. caule repente, foliis ovato-acuminatis secundis integerrimis subenervibus, capsula ovata, oper-culo conico. Web. et Mohr. l. c. p. 365. Schwaegr. l. c. II. p. 292.

Habitat ad ripas lacustres in saxis haud infrequens. Majo, Junio. cum caps. operculat.

Folia non plane enervia sunt; nonnullis nervus fere mediotenus ascendit, aliis brevissimi gemelli ad basin eorum modo conspiciui, iterumque aliis ner-vus

vus omnino deest. Muscus luridi coloris ferrugineus l. atrovirens quisquiliis conspurcatus est.

130. *Hypnum scorpioides* L.

H. caule decumbente flaccido, ramis apice incrassatis, foliis subfalcatis oblongis enervibus, supremis subrotundis, capsula nutante, operculo conico. Schwaegr. l. c. II. 293. tab. 95.

Habitat in paludibus profundissimis turfosis rarius. — ad pag. Jatzke in dem Bruch an der Eichhorst. Pfarrwiese. Julio c. caps. deopercul.

H. scorpioides Prodr. No. 923. non genuinum est, sed alium rariorem muscum offert. vid. *H. lycopodioid.*

Ad No. 897. *Hypnum filicinum* β . *H.* commutatum Hedw. foliis e cordata basi longe acuminatis, margine plica reflexis, nervo evanescente, serrulatis. Web. et Mohr. l. c. p. 356. Schwaegr. l. c. II. p. 297. — occurrit satis frequens locis scatuginosis, Junio cum capsulis. — Nec ipse inter *H. filicin.* et commutat. limites certos invenire valeo, quamvis sint hujus specimina quae statura robustiore et alieno habitu a filicino tenuiori filamentoso longe recedunt.

131. *Hypnum revolvens* Swartz.

H. adscendens subramosum, foliis falcatis subtortilibus lanceolato-acuminatis ruptinervibus nitidis, infimis nigris. Schwaegr. l. c. II. 299. tab. 95. Swartz Musc. Suecic. p. 58. tab. 7. *H. aduncum* α . Turner Muscolog. Hibern. Web. et Mohr l. c. 360.

Habitat in pratis turfosis hyeme inundatis passim. — prope Neobrandenb. hinter der Kuhweide gegen Woggersin; sterile.

Species quidem haec, qua talis, habitu suo alieno, caule robustiore, foliis longioribus, longissime acuminatis, apicibus flexuosis et colore lurido nigrescente ab *H. adunco* longe graciliori, aureo-flavescente, foliis acuminatis, nec vero apice setaceis, regulariter circinatis instructo, distinguit

potest; tot autem, quae transitum efficiunt, specimina intermedia mihi obvenerunt, ut sola Swartzii et Schwaegrichenii auctoritate commotum me eam separasse fatear.

Ad No. 923. *Hypnum scorpioides* est litiginosum illud *H. rugosum* Smith brit. III. 1326. quod Weberi et Mohrus l. c. p. 326. Anglorum auctoritati cedentes hoc nomine quoque salutarunt, quod vero Celeberr. Bridel Muscol. Suppl. II. p. 227. auncupari vult:

H. lycopodioides; caule procumbente ramoso, ramis subcurvis, foliis laxius imbricatis circinato-falcatis secundis ovato-lanceolatis acuminatis nervo subcontinuo, capsulae oblongae arcuatae operculo conico acuto. — Schwaegr. l. c. II. 300.

Simillimas tres species, *Hypnum scorpioid.* *lycopod.* et *revolvens* ne confundant sibi caveant tirōnes. Prius tamen facilius dignoscitur: caule robustiore apice ramisque incrassatis turgidis subincurvatis teretiusculo; foliis oblongis acutis, superne ovatis obtusis arotissime imbricatis, homomallis quidem, sed vix curvatis, enerviis;

H. lycopod. praecedente gracilius compressiusculum, ramis curvatis acutioribus vix incrassatis; foliis laxioribus ovato-lanceolatis longe acuminatis fere circinatim curvatis concavis splendentibus nervosis;

H. revolvens proximum praecedenti, statura foliorumque forma et nervo simillimum, differt ramis apiceque uncinatis, foliis longe angustioribus lanceolatis acuminatis complicatis subcarinatis, apice setaceo flexuoso, vix splendentibus. Quomodo hoc recedat ab *H. adunco*, supra memoratum est.

Ad No. 898. *Hypnum compressum* Roth est mera varietas *H. cupressiformis* No. 922.

Ad No. 919. *Hypnum Timmii* Bridel est *H. molluscum* Hedw.

Ad No. 932. *Hypnum flavescens* Roth est va-

rietas locis sterilissimis depauperata H. albicantis.

Ad No. 938. *Hypnum longifolium* ad H. riparium qua varietas foliis elongatioribus rejiciatur. Nec H. *trichopodium* No. 918. alio modo distinguerem, quamvis habitu longe alieno, caule decumbente elongato filiformi, ramis subpinnatis, foliorum nervo subexcurrente et setis longissimis capillaceis ultra-biuncialibus memorabile sit.

Ad No. 941. *Bryum androgynum* proprium genus constituit *Gymnocephalus* dictum. vid. Schwaegr. l. c. II. p. 87.

Ad No. 943. *Bryum pulchellum*, caule simplici, foliis oblongo-lanceolatis nervo excurrente apiculatis erectis strictis integerrimis, seta tenuissima flexuosa, capsula subpyriformi, operculo hemisphaerico mammillato.

Species elegans distinctissima, cum Br. carneo nunquam confundenda, nuperius tamen dubiis ambagibusque vexata, quamvis a Bridelio nostro (Muscol. Rec. II. p. III. p. 23.) satis clare descripta et definita fuerit; b. Mohr (Cryptog. german.) speciem Hedwigian. cum B. carneo conjunxit et meam falsam declaravit, licet specimina mea maxime instructiva non perquisiverit! Nec Wahlenbergius propriam speciem habet; Schwaegrichenio dubia est et ipsum Bridelium nuperius video vacillantem. (Muscol. Suppl. III. p. 17.) Non itaque ab re esse puto raram nostrae florum plantulam, cujus perpauca specimina modo legi, paulo fusius delineare: caulis simplex vix bilinearis, folia oblongo-lanceolata acuminata concava nervo fusco excurrente apiculata integerrima stricta erecta sub-opaca; surculi mares 5-6-lineares purpurei basi nudiusculi apice incrassati, foliis lanceolatis erecto-patentibus superne confertioribus instructi; seta sesquiuncialis et longior tenuissima purpurea nitida flexuosa, superne arcuata; capsula obovata l. pyriformis sanguineo-purpurea subpendula, operculum sanguineum convexum mammillatum. Capsulae di-

rectio ob varias setae flexuras difficile determinatur, in plurimis tamen pendula dici potest. — Talis est muscus ad ripas arenosas umbrosas fluvii, ingentes duos lacus conjungentis, lectus; an idem sit cum Hedwigiana stirpe, dijudicare nequeo dum ejus specimina mihi ignota nec icon Hedw. Stirp. crypt. in promptu est; ut ut sit, a Br. carneo species est distinctissima.

Ad No. 944. *Bryum carneum* L. caule simplici, foliis ovato-lanceolatis acutis serrulatis planiusculis evanidinerviis, seta recta capsula ovata pendula, operculo conico apiculato.

β . pusillum S., statura duplo minore, foliis paulo latioribus, nervo vix ultramedio. Br. erythrocarpon Bridel Muscol. Suppl. III. p. 18.

A Br. pulchello recedit statura humiliore, praesertim si setam simul respexeris, foliis latioribus acutis subplanis apicem versus remote at conspicue serratis albidis tenerrimis eleganter reticulatis pellucidis, nervo apice evanescente; seta crassiuscula rigida recta subcarnosa pallide sanguinea; capsula ovata pendula cum operculo conico apiculato sanguinea. Varietatem β . specie distinguere non audeo; differt tantum statura humillima cum seta vix unguiculari, foliis remotioribus paulo latioribus, nervo citius evanescente, l. ruptinerviis, et capsula brevior ovato-subrotunda. — In limo delitescentem ad fossae marginem inveni prope pagum klein Daberkow. Majo. cum capsulis operculat.

132. *Bryum erythrocarpon* Schwaegr.

B. caule subramoso, foliis lanceolatis acuminatis erectis strictis solidinerviis, capsula oblonga subobliqua pendula, operculo conico. Schwaegr. l. c. II. p. 100, tab. 70, exclus. synonym. Bridelii. Br. sanguineum Bridel Muscol. Suppl. III. p. 28.

Habitat in graminosis humidis arena suffusis. Vere et aestate c. caps. operculat. et deopercul. — prope Neobrandenb. vorn in der Nachtkoppel.

Magnitudine valde variat, uti bene expressit Schwaegrichenii icon; caeterum stirps mihi dubia, quae quidem, praesertim in humilioribus, foliis ferrugineis multo angustioribus acuminatis sed non setaceis, in elatioribus capsula cylindrico-oblonga, inferiori latere breviori, colore sanguinea, (demum tamen fusca) dignosci et a Br. cespititio eodem loco habitante distinguí potest; at immixta legi specimina intermedia, aequo jure huic vel illi adscribenda.

133. *Eryum pallescens* Schleich.

B. caule subramoso, foliis oblongo-lanceolatis longe cuspidatis subintegerrimis, capsula subpyriformi elongata subnutante. Schwaegr. l. c. II. p. 107. tab. 75?

Habitat in praeruptis umbrosis humidis nec non in muris madefactis rarius. — prope Neobrandenb. vor dem Stargard. Thor links an dem Sandberg und bei der hintersten Mühle an der Freyarche. Junio. Jul. c. caps. operculat.

Dubius haereo an Schwaegrichenii icon huc spectet, cum capsulas horizontales sistat, quae in meis subnutantes, saepe subpendulae sunt, nec folia plane integerrima invenio, sed summo apice subserrulata. Muscus meus summam affinitatem habet cum *Webera* intermedia; haec autem recedit foliis latioribus acutis cuspidatis subplanis apicem versus conspicue serrulatis laete viridibus, capsula basi maxime elongata e seta cernua, medio curvata inaequilatera ventricosa; nostrae speciei folia oblongo-lanceolata longissime cuspidata nervo crasso fere carinata concava lutea vel pallide viridia margine reflexa; capsula basi quidem, sed non ita elongate attenuata oblonga fere aequalis, e seta arcuata nutans. — Cel. Schwaegrichen quidem l. c. II. p. 68. *Weberae* intermed. folia margine inflexa attribuit, nec vero icone tab. 75. expressit, nec ego talia sed margine incrassata modo inveni.

Ad No. 948. *Mnium palustre* in paludibus ex-

siccatis, fruticulis dejectis repletis, interdum valde elongatur ramis l. flagellis instructum; tunc sistit et muscum Dillenii hic memoratum et sequens Mn. polycephalum No. 949., quod itaque delendum.

Ad No. 955. Mnium turbinatum-fere omnibus Muscologis dubium deleatur.

Ad No. 956. Mnium cespititium-a Schwaegrichenio Bryis adnumeratum est, Bridelio non repugnante.

134. Mnium lacustre Bland.

M. caule subramoso, foliis spathulato-ovatis acutis cuspidatis apice recurvis integerrimis, capsula pyriformi pendula, operculo convexo obtusiusculo. Schwaegr. l. c. II. p. 124. tab. 77. (nec, quod errore typographico, 79.)

Habitat in graminosis humidis arena suffusis, cum Bryo erythrocarp. eod. loco et tempore.

Icon citata non omnibus numeris absoluta est: folia in ramis l. innovationibus multo confertiora artiusque imbricata sunt, ut illae julaceum fere adspicuum praebeant, latiora porro, valde concava apicibus recurvis, integerrima, vix uno alterove dente obsoletissime serrulata ea invenio; seta nunc uncialis stricta, nunc biuncialis et longior; capsula immatura fere oblonga, matura brevis pyriformis basi valde contracta est. Species caeterum nitida distinctissima. Quomodo Weberus et Mohrus (Cryptog. germ. p. 285.) hanc uti Weberam intermed. (Hypna iis) a Bryo cespitit. vix diversam declarare potuerint, haud intelligo.

135. Mnium affine Bland.

M. foliis sparsis obovatis acuminulatis solidinervi-bus marginatis serrato-ciliatis, capsulis aggregatis, operculo convexo. Schwaegr. l. c. II. p. 134. Spec. Musc. tab. 45. Martii fl. crypt. Erlang. p. 68 tab. 2. f. 1.

Habitat in paludosis scaturiginosis frequens, sed raro fructiferum occurrit. aestate.

Speciem omni puncto indubitata vix censerem; demtis enim, quas fudit locus natalis, differentiis, Mnio cuspidato nimium affinis habenda est. Icon fl. Erlang. operculum nimis acutum sistit.

136. *Bartramia marchica* Swartz.

B. caulibus subdivisis elongatis, foliis lanceolatis serratis subhomomallis. Web. et Mohr. l. c. p.

267. Schwaegr. l. c. II. p. 59.

Habitat in paludosis turfosis rarissime. — prope Woldegk auf der Todten-See-Wiese legit b. Blandow; ipse plantam in flora nostra frustra hucusque quaesivi.

137. *Bartramia fontana* Sw.

B. caulibus subdivisis elongatis, foliis ovato-acuminatis serratis rigidis subhomomallis. Web. et Mohr. l. c. p. 268. Schwaegr. l. c. II. p. 61.

Habitat in paludosis scaturiginosis rarius. — prope Neobrandenb. in dem Bruch zwischen der mittel- und hintersten Mühle. sterilem modo habui.

Ad No. 971. Pohlia intermedia a Cel. Schwaegrichen ad genus Webera revocata est. — Muscus pulcherrimus ac distinctissimus, qui frequentius nunc mihi occurrit locis umbrosis irriguis scaturiginosis gleich vor klein Nemerow in dem Rehmel am Wege. Augusto et Septbr. c. caps. opercul. et deoperc.

Ad No. 832. Polytrichum commune rarius caulibus divisis ramosisque occurrit prope Stargard am Klüschenberg, cum P. perigoniali Richard., quod meram varietatem esse puto

138. *Polytrichum formosum* Hedw.

P. caule simplici, foliis densis lineari-subulatis serratis, capsula quadrangulari sub-apophysata, operculo rostrato. Hedw. Spec. Musc. p. 92. tab. 19. P. commune var. Prodr. fl. Starg.

Habitat in pascuis graminosis sylvaticis haud infrequens. — ad pagum Ballin et im Broda. Holz. Jun. Jul.

139. *Polytrichum affine* Funk.

P. caule subramoso, foliis erectiusculis margine inflexis integerrimis dorso subscabris, capsula appendiculata (subapophysiata) cuboidea. Funk pl. crypt. exs. m. pinif. Fasc. XII. No. 251.

P. juniperini var. *i. gracile*. Prodr. fl. Starg.

Habitat in turfosis ad latera fodinarum frequens cum *P. longiset*o. Jul. Aug.

Caule graciliore, elongatiore, foliis brevioribus rigidioribus erecto-patulis, nec recurvatis et operculi rostro tenuiore differt a *P. juniperin*. Caeterum caulis in meis speciminibus vix ramosus, nec capsula vere cuboidea, qualem Illustr. Schwaegrichen exhibet, sed oblonga.

Ad No. 836. *Polytrichum nanum*. — Cum hocce promiscue saepe vivit *P. pumilum* Swartz, quod certissime distincta species non habendum.

Ad No. 839. *Polytrichum controversum*, ut suspicatus sum, qua varietas caule breviori robustiore cum seta vix unciali, ad *P. undulatum* reducendum est. Num Cel. Bridelii stirps hujus nominis huc pertineat ambigo.

140. *Polytrichum angustatum* Bridel.

P. caule simplicissimo, foliis lineari-lanceolatis serratis obtusiusculis-subcarinatis undulatis, capsula cylindrica erectiuscula. Bridel Muscol. Suppl. I. p. 79, Schwaegr. l. c. II. p. 331.

Habitat in arenosis humidis sylvaticis passim. — prope Neobrandenb. vor dem Burgholz et bei der hintersten Mühle. Febr. cum capsulis operculat.

Differt a *P. undulato* habitu graciliore statura humiliore, foliis angustioribus strictiusculis erecto-patulis nervo latissimo planiusculo longitudinaliter quasi fisso subcarinatis l. concavis ferrugineis, capsula longiore cylindrica vix paululum curvata angustissima, operculo demum capsula duplo brevior recto.

Species pulchra, uti videtur, distinctissima, quae usque adhuc tantum in America a V. V. C. C. Michaux, Bosc et Mühlenberg lecta est.—

Ill. Schwaegrichen l. c. speciminum meorum humane mentionem fecit, quae Neobrandenburgi, nec, quod typographi errore dictum, in Neomarchia lecta sunt.

HEPATICA E.

Ad No. 989. *Jungermannia pallescens*. — β . *ri-vularis* caule fluitante ramoso, foliis atroviridibus. Schrad. — Haec varietas prope Klein Nemmerow ad radices arborum an dem Mühlbach demum fructifera mihi occurrit. Junio.

141. *Jungermannia Trichomanes* Dicks.

J. caule diviso repente, foliis subrotundis imbricatis planis subintegerrimis; stipulis orbicularibus obtuse bilobis. Martii Fl. crypt. Erlang. 134. tab. III. f. 7.

Habitat in sylvaticis turfosis passim. — prope pagum Krumbeck hinter dem Hofgarten. Aug. absque fruct.

142. *Jungermannia serpyllifolia* Dicks.

J. caule decumbente subpinnato, foliis subrotundis imbricatis integerrimis concaviusculis basi complicatis, stipulis subrotundis bifidis, laciniiis acutis. Mart. l. c. 136. tab. III. f. 9.

Habitat in nemoribus ad truncos putridos muscis implexa, et in turfosis siccis apricis. — Im Broda-schen Holz et ad pagum Ballin.

In nemoribus laete viridis, in apricis albida exsucca, semper autem pellucida, pulcherrime reticulata. J. cavifolia Ehrh. Schwaegr. Prodr. Histor. Musc. hepat. p. 17. quoad descriptionem idem muscus videtur.

143. *Jungermannia heterophylla* Schrad.

J. caule radicante adscendente ramoso, foliis imbricatis subquadratis bidentatis vel vix emarginatis, stipulis bifidis, lacinii bipartitis.

Mart. l. c. p. 140. tab. III. f. 12.

Habitat in nemorosis ad truncos foliaque putrida ubique. Septbr. cum fruct.

144. *Jungermannia trilobata* Weber.

J. caule subramoso adscendente stolonifero, foliis subquadratis distichis bi-tri-dentatis, stipulis quadratis quadridentatis. Mart. l. c. p. 141. tab. III. fig. 14.

Habitat in nemoribus humidis ad arborum radices rarius. — prope Neobrandenb. im Burgholz; sterilis.

Spectabilis species, statura elatiore, caulibus ultra-biuncialibus, flagellis longis musci adhaerens facile dignoscenda.

145. *Jungermannia pulcherrima* Web.

J. caule erecto bipinnato, ramis apice incrassato-rotundatis, foliis trifidis stipulisque bifidis longissime ciliatis. Schwaegr. l. c. p. 21.

Habitat in ericetosis nemorosis elatioribus rarius. — prope Neobrandenb. im Broda. Holz gegen Neuendorf. Octobr. absque fruct.

146. *Jungermannia Schultzei* Sprengel.

J. caulibus erectis dichotomis teretibus, foliis stipulisque trifidis incurvis imbricatis, lacinii linearibus obtusiusculis. Spreng. pugill. plant. minus cognitar. l. p. 64.

Habitat in turfosis paludosis rarius. — ad pag. Krumbeck hinter dem Hofgarten. Aug.

Caules dense cespitosi erecti dichotome ramosi cum ramis apice incrassati teretes, foliis stipulisque arcte imbricatis tecti; folia et stipulae trifida, incurvata, laciniae lineares obtusiusculae articulatae, medio distantes, apicibus cauli approximatis, ita

quidem ut hiatum efficiant, unde caulis facies nodosa l. articulata.

Cel. Martius l. c. p. 147. hanc speciem ad *J. setaceam* Hooker (*J. pauciflor.* Dicks.), quam tab. 4. f. 22. delineavit, reduci vult; haec vero quoad descriptionem et iconem a mea valde recedere videtur.

147. *Jungermannia resupinata* L.

J. caule erecto subsimplici, foliis distichis bilobis ovatis acutis denticulatis, lobo antico dimidium minore. Schwaegr. l. c. p. 23.

Habitat in sylvis umbrosis ad terram. — Im Nemerow. Holz. Autumno. sterilis.

J. resupinata Mart. l. c. p. 150. tab. IV. f. 26. forte alia species est; ad meam saltem non quadrat.

148. *Jungermannia undulata* L.

J. caule erectiusculo subramoso, foliis distichis bilobis integerrimis, lobis ovatis subaequalibus siccitate undulatis. Schwaegr. l. c. p. 23. Mart. l. c. p. 152. tab. IV. f. 27?

Habitat in agris glareosis ad latera fossarum. — ad pagum Ballin hinter dem Hofgarten. Aug. cum fruct.

Variat colore laete viridi caule subsimplici, et caule ramoso colore rufescente. — Martius l. c. folia dentato-ciliata delineavit, quae vero in meis speciminibus integerrima sunt.

149. *Jungermannia nemorosa* L.

J. caule erecto subramoso, foliis distichis complicatis bilobis dentato-ciliatis, lobo antico duplo minori subrotundo adscendente. Mart. l. c. p. 152. tab. IV. f. 28.

Habitat in nemoribus ad vias cavas. — Im Broda. Holz. Autumno. sterilis.

Cel. Schwaegrichen loc. cit. lobum anticum duplo majorem designat; an errore typographico?

150. *Jungermannia emarginata* Ehrh.

J. caule erecto subsimplici, foliis approximatis concavis integerrimis emarginato-bilobis, lobis aequalibus sinuque obtusiusculis. Mart. l. c. p. 156. tab. V. f. 32.

Habitat in sylvaticis umbrosis ad terram, et in sphagnetis inter muscos passim. — ad pagum Neuendorf am Eingange des Holzes, et ad pag. Krumbeck in einem Bruch. Autumno, sterilis; ulteriori loco caules elongatiores sesquifunciales decumbentes sunt. — Icon citata naturae non plane respondet: foliorum lobi nimis acuti delineati sunt, nec folia ita complicata invenio.

151. *Jungermannia inflata* Huds.

J. caule repente subramoso, foliis remotiusculis patenti-erectis concavis, calycinis replicato-divergentibus, acute emarginatis, laciniis acutis. Mart. l. c. p. 160. tab. V. f. 37.

Habitat in sylvis umbrosis ad terram. Novbr. c. calycibus.

152. *Jungermannia excisa* Dicks.

J. caule brevissimo simplici repente, foliis imbricatis concavis obovatis emarginatis, laciniis et sinu acutiusculis. Mart. l. c. p. 167. tab. V. f. 42.

Habitat in praeruptis umbrosis sterilissimis rarius. — prope Neobrandenb. im Nemerow. Holz am hohen Ufer. Novbr. c. calyc.

Habitu nitidiore, caulibus teretiusculis quasi julaeis flavo-viridibus et foliis arctius imbricatis statim a praecedenti laxiore intensius viridi distinguitur.

153. *Jungermannia connivens* Dicks.

J. caule repente ramoso, foliis planiusculis circumscriptione ovato-subrotundis profunde bifidis, laciniis acutissimis subconvergentibus.

Mart. l. c. p. 169. tab. V. f. 44. a. b.

Habitat in turfosis alios muscos filamentose perrepens frequentissime. Vere c. calycibus — stirps polymorpha.

154. *Jungermannia quinquedentata* L.

J. caule ramoso adscendente, foliis subquadratis planiusculis plicato-repandis tri-quinque-dentatis integerrimis. Mart. l. c. p. 176. tab. VI. f. 50. a. c.

Habitat in nemoribus ad truncos putridos frequens. — prope Neobrandenb. im Broda. Holz bei Neuendorf. Autumno. sterilis.

155. *Jungermannia viticulosa* L.

J. caule ramoso procumbente nudo, foliis subhorizontalibus concavis subrotundis subdecurrentibus. Mart. l. c. p. 178. tab. VI. f. 52.

Habitat in nemorosis rarius. — Im Broda-schen Holz. Autumn. sterilis.

156. *Jungermannia pinguis* L.

J. fronde obovata lobata subnervi, lobis sinuatis, inferne fructifera. Web. et Mohr. Cryptog. germ. 432.

Habitat ad latera collina uliginosa passim. — prope Neobrandenb. am Galgenberg bei den Lehmgruben. Aug. c. fruct.

Ad No. 984. *Jungermannia globulifera* Roth est J. exsecta Schmidel. Mart. l. c. p. 163. tab. V. f. 38.

Ad No. 999. *Jungermannia pubescens*, planta uti videtur alpestris, deleatur; nondum genuinam speciem reperi.

157. *Riccia natans* L.

R. frondibus dichotomis obcordatis, radicibus serratis. Web. et Mohr. l. c. p. 443.

Habitat in fossis turfosis, aquis innatans rarius. — ad pag. Eichhorst in der Pfarrwiese. Aestate.

